

ISSN

0463-6309

sisia

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1983

3

gegužė
birželis

TURINYS

S. Jelionienė	Motinos dieniai	3
J. Narūnė	Eilėraščiai	5
Alf. Tyruolis	Dvi lietuvaitės nuo Baltijos pajūrio	6
K. Vidžiūnienė	Žvakutės	9
D. Augienė	Motina	12
N. Kulpaivičienė	Pasikalbėjimas su dail. A. Tamošaičiu	15
S. Valiukienė	L.M.K.F. 35 m. sukaktis	17
• Knygos	Pr. Naujokaitis — A. Balašaitienės knyga	19
	J. Pumputienė — Vaizdas	20
• Organizacinė veikla	L.K.M.D. Montrealio skyr. trisdešimtmetis	21
• Moterys pasaulyje	I. Davis — Dail. I. Jokubauskienė	25
• Sveikata	J. Prunskis — Dr. P. Kaladės knyga	
	“Maistas ir ligos”	26
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	27
• Šeiminių kampfelis	Veda L. Murauskienė	28
• Atsiųsta paminėti		30

ILIUSTRACIJOS

V. Žuklys	Motina	3
S. Valiuvienė	Motina	4
J. Svirskis	Dievo Motina	5
A. Tamošaitienė	Eglė Žalčių Karalienė	7
A. Tamošaitienė	Jūratė ir Kastytis	8
I. Jokubauskienė	Gėlės	11
A. Tamošaitis	Margučiai	16
V. Galdikas	Moterys	18
Z. Tenisonaitė	Studija	21
I. Jokubauskienė	Medžiai	25

“MOTERIS” LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1983 m. Nr. 3 (153)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

S. GIRDAUSKIENĖ — liuanistė, **Z. DIDŽBALIENĖ** — korektorė

I. KAIRIENĖ — skyriaus vedėja, **L. MURAUSKIENĖ** — skyriaus vedėja

B. PABEDINSKIENĖ — administratorė, **R. STABAČINSKIENĖ** — ekspeditorė

L E I D Ž I A KANADOS LIETUVIŲ KATALIKŲ MOTERŲ DRAUGIA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė Litho-Art Limited, 971 College St., Toronto, Ont. M6H 1A6

Prenumerata metams \$10.00, garbės prenumerata \$15.00, vieno numerio kaina — \$1.75

Viršelis — lietuviškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

“MOTERIS” Lithuanian Women’s Magazine. 1983 m. Nr. 3 (153)

Printed by Litho-Art Limited in Toronto, Ont.

MOTINOS DIENAI

Mamyte, mamule, motinėle, motinyte, motule, močiute, motušėle, motute! ...

Kiekvienas iš šių kreipinių sentimentaliu aidu ataidi mūsų motulių širdyse: kiekviena buvo ir tebėra vadinama tuo ar kitu, čia suminētu, vardu. Manau, kad šių kreipinių eilę galima būtų daug daugiau pratęsti. Juk nuo pirmojo vaikystėje išarto žodžio "mama" iki pat jos mirties tas kreipinys nesuskaitomus kartus įvairiausiais variantais yra naudojamas. Ir neveltui! Juk motina — pirmoji globėja, atsidavusi auklėtoja, rūpintojėlė iki visiško savęs užmiršimo, geroji širdis, kuri nepažįsta įskaudino ...

Apie motiną ir močiutę, įtakojamą vis kitokių gyvenimo sąlygų besikeičiančiame laike, ir suksis šios kelios mintys.

Mūsų mažai tautai istorija ir dabartis lėmė ir lemia sunkų kelią. Prieš žvarbius likimo vėjus teko motinai, lyg kokiai šeimos tvirtovei, atsilaikyti, tvirtai suėmus vaikų gležnas rankutes į savo ranką, vesti juos į ateitį, kurią gal tik ji vienintelė tegalėjo numatyti. Taip buvo ramiu laikotarpiu, kai kilimo kelias, rodos, į pačią saulę baltu vieškeliu tiesėsi. Tačiau užgriuvo tėvynę skaudi nedalia: vaikai turėjo išklysti pasaulin, kiti gi kalėjimų, Sibiro tremties stovyklų dalį nešė, aimanavo. Mamą

vardu sapnuose šaukė ir tie, kurie miškuose atkakliai tėvynės užpuolėjams priešinosi, kol ten jauną galvą dėl jos paguldė ...

Ką gi veikė tuo metu motina, ką išgyveno jos nerimu virpanti širdis? Tepapasakoja apie tai pokario metais Lietuvoje sukurtos dainos žodžiai:

*Oi, raudoji motinėle
Oi, rybavo gegutėlė:
Tai sūnelis miega,
Tai sūnelis miega —
Kulipkėlė širdyje.
Linguok, linguok, eglele palaužta,
Miegok, miegok, žemelė tau šventa ...*

*Oi, girelėj diemedėlis,
Oi, žemelėj sūnaitėlis.
Tai kapojo vargą,
Tai kapojo vargą.
Juodą vargą kardeliu.
Liepsnok, liepsnok, žvakele uždegta,
Miegok, miegok, žemelė tau šventa ...*

Kažkur girių glūdumoj, prie žuvusio sūnaus partizano kapo, krūpčiojo motinos uždegta žvakelė. Siūbavo motina prie palaužtos eglės, juodam sielvarte paskendus, bet nepalaužta, nors ir, cituojant poetą, “vėtrungių smūgiais paženklinta josios raukšlėta kaktą”. Iškentėjo, išliko: vaikų ir vaikaičių, iš užsienio viešnagėn atvažiavusių, sulaukė. Pasakojo jie apie naują, jai sunkiai įsivaizduojamą gyvenimą ten, už jūrų marių, kur išeiviai, kaip maži laiveliai svetimų įtakų supamoj jūroj blaškosi, stengiasi priešintis svetimais, juos nejučiom gožiančiais aplinkai.

Ir girdi motulė anuomet buvusi mokytoja, visuomenės veikėja, profesionalė, kad vaikų gimtoji kalba skursta: nei rečiau girdimų žodžių iš jų beišgirsi, nei priežodžio, nei patarlės ... O anūkėlių tartis, žodžių galūnių nesiderinimas! ... Sakytų liaudis, kad ta jų lietuvių kalba “nei į tvorą, nei į mieta” ... Nuliūsta motulės širdis: argi tik tiek tetvėrė tai, kas taip atsidėjus per eilę metų buvo vaikams diegta, mokyta, prie ko buvo pratinta? Argi už jūrų subrendę vaikai tikrai liko nuo kamieno nulaužta šaka? Ar tautinės gyvybės syvai jau nebepatenka į jaunosios kartos dvasios kapiliarus? ...

Bet štai pro pilkus nusivylimo debesėlius kartais ir skaisčius spindulėlis švysteli: Motinos dienos proga nustebina močiutę anūkėlio atsiųstoje sveikinimo kortelėje lietuviškai įrašyti linkėjimai. Tai niekis, kad tekste trūksta nosinių, kad dvibalsiai atvirkščiai “susi-poravę”. Svarbu, kad anūkėlis norėjo pradžiuginti močiutę!

O koks džiaugsmas mamai, kai, Motinos dienai atėjus, jos jauna dukra savo sukurtu poezijos posmu

išsako gilius jausmus, kurie skubančioje kasdienybėje dažnai virsta nebyliais ...

*Su Tavimi nuo pat gimimo gyvenau,
Turbūt todėl, Tu man atrodei tokia kasdieniška,
Mažos reikšmės,
Miglota, —
Per daug anksti buvai duota brangiausia dovana!
Kas Tu esi? — ėmiau giliai galvot.
Ir, rodosi, net pats galvojimas Tavimi paremtas!*

*Ar būt tai subrendimas, supratimas — nežinau,
Tačiau džiaugiuos, kad pagaliau
Regėt pradėjau Tavo nuostabumą.*

*Ėmiau tikėt tavuoju stebuklingumu.
Juk Tu vienintelis toksai pasauly sutvėrimas!
Argi tai Tau nėra svarbu?
Dar niekas, kai Tu, žemėj nėra gimęs
Ir po Tavęs tokios nebus.
Nebus galvojančios kaip Tu!
Kitos nebus tavu šypsniu!*

T. Zarankaitė

Taigi ir smulkučiuose kapiliaruose pavasariška jaunystės jėga prasiveržia tautiškumo syvai — meilė gimtajai kalbai. Ar tai ne pasiaukojančios močiutės ar uoliai savo pareigas atliekančios mamos pastangų vaisius? Ir ar tai ne džiaugsmas, kurio tą dieną sklidina motinos širdis?!

Džiaugsmingų valandėlių savų vaikų ir vaikaičių tarpe visoms mieloms mamytėms ir močiutėms!

SOFIJA JELIONIENĖ

* *

ŠILUVOS STEBŪKLINGA MARIJA

*Šiluvos stebūklinga Marija,
ant akmens Tave matė vaikai,
o atkalnėj vainiką Tau vijo
kačpėdėlių rausvųjų pulkai.*

*Gi vėliau, su giesmėm ir vainikais
maldininkų buvai palydėta
į aukštą altorių koplyčion,
Švenčiausioji, Tau pažadėtą.*

*Žmonių minios klupėdamos plūdo,
rankas tiesė, Marija, Tavęspi:
“Ak, stebuklo! Sveikatos! Pagalbos!
Mus iš priespaudos, Motin, išveski!”*

*Gailestinga šventoji Marija,
Tu maldų neatmesi skaisčių —
nelaimingiems jau žaizdos apgyja,
dovanoji sveikatos, vilčių! ...*

J. SVIRSKIS

DIEVO MOTINA

* * *

AUŠROS VARTŲ MARIJA

*Aušros Vartų švenčiausia Marija,
Globėja nukankintos tautos!
Mūsų didžiosios viltys Tavyje,
Išklausyki lietuvių maldos!*

*Šventa Motina gailestingiausia,
Lietuvos išblaškytus vaikus
Tu parveski namo kuo greičiausiai
Į apleistus tėvynės laukus! ...*

*O, parveski į Vilnių mums šventą,
Į Aušros stebūklingus Vartus!
Leisk parpulti ant kelių ir melstis,
Gerbiant Tavo šventuosius metus.*

*Jau velykos prie vartų!
Greit jos džiugins visus,
ir žibutės užmerktom
akim greit pabus!*

*Prisikels iš po sniego
drąsus daigas, gamta ...
Iš gilaus žiemos miego
Lietuva kils šventa!*

Sausis, 1983

*Šie trys eilėraščiai buvo rasti ant J. Narūnės rašomojo
stalo po jos mirties.*

ALF. TYRUOLIS

Dvi lietuvaitės nuo Baltijos pajūrio, nuo Kuršių nerijos — Užmario, nuo baltųjų kopų. Viena — vyresnioji — dar senesniais, prieškariniais laikais iš savo tėviškės Prūsų Lietuvoj patekusi greičiausiai savanoriškai į svetimą aplinką. Kita — jaunesnioji — per Antrąjį pasaulinį karą patyrusi tremtinės likimą. Ir viena, ir kita tamptai susijusi su savo tėviške, jos gamta ir papročiais. Abi besiilginčios gimtosios žemės, o jaunesnioji — dargi nenumaldomai, nostalgiskai.

Dvi lietuvaitės nuo Baltijos pajūrio, turėjusios įtakos jų sutiktiems žmonėms, netgi jų pasaulėžiūrai. Įtakos tom būdo savybėm ir nepamainomais papročiais, kurie plaukia iš amžinosios lietuvių sielos.

Tos dvi lietuvaitės nuo Baltijos pajūrio pavaizduotos žymiojo mūsų laikų rašytojo, kilusio iš Rytprūsių, Ernsto Wiecherto lotyniškai pavadintame romane „Missa sine nomine“ (Mišios be vardo). Tai pats paskutinysis šio gana produktyvio rašytojo kūrinys, nes jį išleidęs tais pačiais 1950 m. užbaigė šios žemės kelionę.

Šio rašytojo gyslose, kaip sako prof. J. Nadleris, tekėjęs ir lietuvių protėvių kraujas, nors giminingas jis buvęs ir mozūrams, senųjų lietuvių kaimynams. Dėl to ir suprantama, kodėl lietuviški motyvai jam buvo taip artimi ir jis juos panaudojo savo kūryboje. Tų lietuviškų motyvų randama ne tik šiame paskutiniajame, bet ir kituose ankstesniuose rašytojo kūriniuose, kur parodyta ir daugiau lietuvių ir jų pergyvenimų.

Rašytojas E. Wiechertas buvo kilęs iš seniau mozūrų apgyventų sričių, kurios susisiekė su lietuvių apgyventomis sritimis Rytprūsioje, apie 100 mylių į pietus nuo Karaliaučiaus. Tai dabar po II pasaulinio karo lenkams priskirtos apylinkės apie Olštynę (vok. Allenstein). Kai iš Lietuvos važiuodavom į Berlyną, važiuodavom pro tas miškingas ir ežeringas mūsų gimnazių senųjų prūsų apylinkes. Jos atsispindi rašytojo Wiecherto kūryboje. Gimęs jis buvo girininko šeimoj (1887 m.) netoli Sensburgo (lenk. Żązborg), miškų trobelėje, dėl to taip pamilo paslaptinį miško gyvenimą ir jį vaizdavo savo raštuose.

Mokėsi jis, imtinai iki universiteto, Karaliaučiuje,

kur turėjo progos jau tada susitikti su lietuviais ir daugiau sužinoti apie kaimyninę Lietuvą, jos gamtą ir žmones. Net iki 1932 m. ten pat Karaliaučiuje dirbo pedagoginį darbą. Dėl pasipriešinimo naciams 1938 m. buvo išsiųstas į Buchenvaldo koncentracijos stovyklą. Mirė anksčiau minėtais metais Šveicarijoje, prie Ciuricho ežero.

Dabar grįžtame prie mūsų lietuvių nuo Baltijos pajūrio. Vienos jų vyresniosios, romane „Missa sine nomine“ vardas yra Grita, o jaunesniosios — Erdmutė. Jau savo atsiminimų knygoje „Miškai ir žmonės“ (1930) E. Wiechertas aprašė savo tetą Veroniką, kuri buvo lietuvių kilmės ir jam turėjo nemažą įtakos savo pasakomis ir dainomis. Dar daugiau — jis teigia, kad toji lietuvė jam net padėjusi iškilti į rašytojus, be jos jis vargiai to būtų pasiekęs. Veronika kaip tik ir primena romane „Missa sine nomine“ lietuvių Gritą, kuri buvo vyriausio romano veikėjo Amadiejaus auklė.

Šiame romane pavaizduotas trijų švedų kilmės brolių Liljekronų likimas per II pasaulinį karą ir dar po to. Rašytojui jie priminė „jaunų kankinių ar jaunų šventųjų triptiką“, o iš jų veidų buvę galima išskaityti, kad jie yra buvę „ugnies pečių“ (nacių siautėjimo laikais). Tas „ugnies pečius“ primena Senojo Testamento Danielių ir jo draugus, įmestus į pečių Babilonijos nelaisvės metu.

Vyresnieji broliai buvo vedę, iš jų laimingesnis buvo Egidijus, linkęs į ūkio gyvenimą, o antrojo vedybos su taria turtuole nepavyko, nors jis pats likimo smūgius atlaikęs tvirtai. Jauniausias brolis Amadiejus — vyriausias romano veikėjas — liko nevedęs, bet jis tapęs iš nacizmo į naują gyvenimą atverstos mergaitės Barboros vaiko „dvasiniu tėvu“. To vaiko ji buvo susilaukusi iš nacių smogiko (pagal anų laikų „Fiurerio“ patarimą!).

Vaidas, kurį Amadiejus matė ne tik prieš karą ir per karą, bet ir po karo, buvo gana liūdnas. Bet liūdesys gyvenimo nepataisys. Jis prisimena savo auklės lietuvaitės Gritos dainą apie tris klevečius, kuriuose kukavusios trys gegutės. Bet tai buvusios ne trys gegutės, o trys berneliai, kurie varžėsi dėl vienos

A. TAMOŠAITIENĖ

EGLĖ ŽALČIŲ KARALIENĖ

mergelės. Pirmasis sakęs, kad ji būsianti jo, antrasis sakęs “kaip Dievas duos”, o trečiasis, pats jauniausias, didžiai nuliūdęs. Bet pakviestas grojikas linksmina bernelį:

*Šok, bernyti, kad ir liūdna,
Nes tau reikia linksmintis.*

Tos palei Kuršių marias ar ir kitose Prūsų Lietuvos vietovėse dainuojamos dainelės prasmės Amadiejus, be abejo, negalėjo suprasti, o joj glūdi gili simbolinė prasmė. Bet jau ir tada vaikas klausęs Gritą, ką reiškias tas šokis, o ji liepusi jam apie tai negalvoti, kol sužinosiąs, kad “ašaros sūrios, o pabučiavimas saldus”. Ir būtų geriau, jei būtų atvirkščiai.

Tik po daugelio pergyvenimų, kančios aukos ir asmenybės pasikeitimo romano gale Amadiejus pasisako kun. Wittkopui, kad jau dabar supratęs, ką jam

andai dainavo jo auklė Grita: kas yra džiaugsmas po liūdesio, kas yra tikroji meilė.

Kai Amadiejus grįžo iš Koncentracijos stovyklos ir girininko žmona prašė užtarti jo įdavėją naciams, jos vyrą, jau vien dėl to, kad esąs krikščionis, jis pasisakė esąs “ne krikščionis, bet vilkas.” Jis dabar laukias “svarstyklių išlyginimo”, atseit, atsiskaitymo: kad būtų nuteisti tie, kurie jį teisė. Tik po ilgų svarstymų pranciškoniško neturto trobelėj, kur buvo apsigyvenęs, Amadieju atėjo šviesa, kad kerštu ir neapykanta nieko nebus laimėta, neateis anas lietuvaits žadėtas džiaugsmas po liūdesio. O tam džiaugsmui pasiekti reikia “šventųjų tikėjimo ir kantrybės”. Jis ne tik užtarė teisme savo įdavėją, bet atleido ir jo dukteriai Barborai, užkietėjusiai nacių bendradarbei, bandžusiai su savo draugais jį nužudyti po to, kai Amadiejus su dvaro darbininku Donelaičiu, Erdmutės vyru, sugavo nacių smogiką, kurį žmonės vadino “Tamsiuoju”.

Pasigailėti yra tikrai sunku, kartą pasako Amadiejus savo įdavėjo naciams dukrai Barborai, kuri, kai jis buvo peršautas, atsisėdo prie jo ne jam padėti ir jį gelbėti, bet žiūrėti, kaip jis mirs. Tai taip 12 metų režimas mokęs jaunimą neapkęsti. Bet ir šioj barbariškai sugadintoj jaunuolėj galop sprakteli pasigailėjimo kibirkštis, ir ji nubėga kviesti pagalbos. Amadieju tai buvęs lemiamas jo asmenybės pasikeitimo momentas, ir jis nebepaleido šūvio, kad paliktų gyvą tą nelaimingą mergaitę ir jos laukiamą kūdikį. Išgijęs Amadiejus turėjo patį sunkiausią uždavinį, būtent kaip dvasiškai sukrėstą mergaitę grąžinti į normalų gyvenimą. Čia tikrai reikėjo “šventųjų kantrybės” ir aukštesnės malonės, nes ir Kristus ligonius gydė meile ir pasigailėjimu. Švelnus rankos uždėjimas ant galvos padarė daugiau, negu stipriausi vaistai.

Kita proga Amadiejus pasakė: “Nėra baimės nei pavojaus tiems, kurie pasigaili”. Tai ir yra tikroji meilė. Blogis negalys ilgiau išsilaikyti jau vien dėl to, kad jame tiek daug klaidų ir baimės. Kas labiausiai Amadijų gąsdino, tai buvo ne mirties ir kankynių baimė, bet baimė žmogaus, kai jį, pabėgusį iš stovyklos, taip gražiai priėmė jaunoji ūkininkė, o ryte išdavė jo priešams. Į tokį veidą esą sunkiau pažiūrėti, negu į mirtį ar kankynes. Bet ir ji išdavusi dėl baimės, tad ir pasigailėjimo durys praviros.

Kaip Amadijaus gyvenimo žiūrai, anksčiau įtakos turėjo lietuvaite Grita, taip dabar tam tikrą vaidmenį romane šia prasme suvaidina dvaro darbininkas ir jo žmona Erdmutė. Jie jau yra iš dabarties, išvietinti žmonės (DP), nuo Baltijos kopų, nuo Kuršių marių.

Donelaitis ir Erdmutė yra vieni iš nedaugelio, išlikusių gyvų antpuolio metu, kai nuo jų į girią pabėgo

jų vadovas Erazmas, Amadiejaus brolis. Jie toliau dirbo Egidijaus ūkyje. Už visą išlikusį lietuvių būrelį kalbėjo Donelaitis, pareiškęs, kad jie norį gyventi nepriklausomai, kaip gyvenę ir savo tėviškėj. Dėl to raiste jie pasirinko porą medinių namukų su molio židiniais. Ap-linka priminė tėviškę.

Donelaičio žmona Erdmutė labai, tiesiog nostalgiskai, ilgėjosi savo tėviškės prie Kuršių marių. Galimas daiktas, kad jos ilgėjosi ir Donelaitis, tik jis nemokėjęs to išreikšti, buvęs uždaresnis. Erdmutei jį palikus ir išsileidus kelionėn į toli pasilikusią tėviškę, jis pareiškė gan primityvią nuomonę, kad paskui moteris jo tėviškėj nebėgama, bent po vedybų. Šis žmonos nepaisymo ir apleidimo paprotys gal ir buvo kada madoj, kokiose senose patriarchato gadynėse, tik vargiai kur naujesniais laikais kad ir kaip nuošaliose vietovėse. Amadiejus turėjęs ją surišti, neišleisti, kaip kartą buvo surišta Barbora, kad negelbėtų “Tamsiojo”. Bet Amadiejus atsako: galima surišti rankas, kojas, bet “ne daugiau, ne širdį”.

Erdmutė, gražaus veidelio geltonkasė, svetimoj aplinkoj ilgėjosi tos tėviškės, kur švyturio rankos sklaidydavo tamsą, kur žmonių nuotaika kiek audringesnė, negu krašto gilumoj. Pridėjusi ranką prie akių ji vis, rodos, horizonte sekdamo, ar nepamatys laivo, kurs atneštų jai didžią žinią — grįžimą į tėviškę. Blogis, jos krašto okupacija, jai nepastojo kelio į gėrį — į tėviškės meilę. Ir čia romano autorius paaiškina savo gėrio ir blogio filosofiją: Didžiosios Apvaizdos rankose yra gerieji ir blogieji, ir blogis tėra tik gėrio pakopa.

Erdmutė buvo pakankamai drąsi pavojaus metu: kai “Tamsusis” kartą ją buvo beužpuolęs, jai raiste bobačius berenkant, ji su kišeniniu peiliuku spėjusi nuo užpuoliko apsisaugoti. Ji ir pakankamai ištikima savo vyrui, kai amerikiečių kariai lankosi raisto pirkelėse, Donelaičiui tie apsilankymai nepatinka. Ji buvo taip perimta tėviškės ilgesio, kad saulėleidžiais ilgai pražiūrėdavo į tolimas, ir iš darbo grįžęs Donelaitis ją rasdavo lyg kitame pasaulyje paskendusią. Nors jis jai buvęs geras, tik gal kiek šaltokas, bet jis savy jautė ir lyg kokį Ibseno Noros emancipacinį polinkį. Tai matyti iš šių jos žodžių Amadieju: “Vyrui kartais įkinko mus kaip į plūgą, lyg senais laikais. Bet jie nieko nežino apie mūsų nuolankumą ir išdidumą.”

Ta pačia proga ji pasisakė, kad gal ir pasiliktų ir gal nebejaustų tėviškės ilgesnio, jei turėtų vaiką, bet ji žinanti, kad jo neturės. Donelaitis čia kaltę meta “rūko moterims” (laumėms): ji per ilgai stovėdavusi prie raisto, o tos negerosios jai pavydėjusios vaiko. Jis, atrodo, nė nežinojo, kad ji ten stovėdavo tėviškės ilgėdamasi. Apskritai E. Wiechertas mėgsta senų laikų

A. TAMOŠAITIENĖ JŪRATĖ IR KASTYTIS

pasaulėjautą perkelti ir į šių laikų veikėjus.

Erdmutei aišku, kad dabar jos tėviškėj ne pasaka, ne rojus, bet ji norinti pasėdėti ant Nemuno kranto, kur lakštingalos gieda, pamatyti elnį raiste, pamatyti jūros švyturį, margus kryžius kapuose, pakvėpuoti pievų oru, kai šienaujama, pasėdėti ant slenksčio ir vakaro prieblandoje padainuoti. Ir kai Amadiejus įspėja, kad ji viso to neberas, kad ją dargi pakelės nužudys, ji tuo nenori tikėti. Ji būsianti laiminga, jei nors vieną valandą galėsianti ten pabūti, nors “kol smėlis iš jos delno spės išbirti.”

Atrodo, kad Erdmutė jau žino apie Amadiejaus pasikeitimą, apie jo naują pasaulėžiūrą. Kai jis jai primena, kad galīs ją nuo jos sumanymo sulaikyti, ją surišti, ji atsako, kad tas, kurs pats buvo surištas, kitų neberiš, nes smurtą pakeitė laisvė, neapykantą — meilė, kerštą — pasigailėjimas.

Pagaliau ir pats Donelaitis supratęs, kad žmonai išėjus gyvenimas eis toliau, kad likimo deivė Laima

globos jo rūpestį ir jo žmonos pėdsakus. Supratęs, kad iš to laikinumo pradės švisti kažkas naujo, amžino.

Kaip kadaise lietuvaitė Grita mokė jaunąjį Amadiejų suprasti, kad po liūdesio ateis džiaugsmas, taip dabar, po daugelio metų, Donelaitis ir Erdmutė sustiprino jo pasaulėžiūrą, kad gyvenimas nėra tik laiko reiškinys, bet turi ir gilią amžinumo prasmę.

Lietuvaitės auklės įdiegta pasaulėžiūra vyriausiam romano „Missa sine nomine“ veikėjui persunkė visą šį veiklą. Dėl to Amadiejus taip labai brangino lietuvių dainas, kurias Grita vakarais niūniuodavusi, kai po pečių kvepėdavę kepami obuoliai ir per jos senas, grublėtas rankas slysdavusi ratelio gija. O dainų melodijos taip buvo įsigavusios į jo atmintį, kad, vėl bandydamas savo smuiką, jis nieko kito geresnio negalėjo surasti kaip lietuviškos, jo auklės padainuotos dainos apie tris klevečius melodiją. Ir jis tiki, kad ateis laikai, kai žmonės šalia „bestselserių“ vėl pasiilgs giesmės, dainos, jų melodijos. „Ir senų įstatymų. Ne to, kurs liepia silpnuosius išrauti, bet to, kurs liepia

ranką silpniesiems ištiesti.“ Tik dabar atėję laikai, kai žmonės tiki į „spygliuotas vielas“. Praėjusios katastrofos nesulaikė nei patrankos, nei lėktuvai, o ryt jau gresia nauja katastrofa, kurią tegalėtų sulaikyti tik „širdžių pergalė“. Nepaisant suskaldytų atomų ir raketų šuvių į mėnulį ir planetas, žmoniją kamuoja „milžiniška baimė dėl baisios vienumos“, kai užmiršta „senoji močiutė ir mielas Dievas.“ Tos močiutės simbolis kaip tik ir buvo ana lietuviškoji auklė.

„Mondėnė“ Daisy, per klaidą ištėkėjusi už Erazmo, visus tris brolius pavadina „senamadžiais“, nes jie kilę dar iš praėjusių laikų. „Čia buvo senas, nuskambėjęs pasaulis iš rytinių Reicho sričių, ir jai tai buvo taip svetima lyg knyga kita kalba.“ Iš tų sričių kaimynystės buvo kilusi senoji Grita ir jaunieji Donelaitis su Erdmute. Nepaisant „senamadiškumo“, jie visi įnešė kai ką naujo, kilnesnio ir šviesesnio į katastrofos ištiktų laikų dienas. Per juos kalbėjo ir pats romano autorius, taip palikdamas savo paskutinę kūrybinę valią, savo dvasinį bei pasaulėžiūrinį testamentą.

ŽVAKUTĖS

RŪTA KLEVA VIDŽIŪNIENĖ

Aną vakarą, per kapų puošimo šventę, nunešiau ir aš savo simbolišką žvakę už visus čia sugulėjusius lietuvius, nors iš mano artimesnių giminių čia dar nė vienas nebuvo atgulęs. Nueidavau ten valandėlei susikaupti, apmąstyti mūsų taip greit skriejantį gyvenimą ir tą nežinią, kurion visi neišvengiamai artinamės: tiek karaliai, tiek vargšai. Jau slinkau pamažu gatvės link, tai čia, tai ten sustodamas prie lietuviško užrašo, kai kur papuošto ar tai tėviškės rūtos graviūra, ar prasmingu ketureiliu, ar bent mūsišku kryželiu, kai beveik atsimušiau kaktą į Antaną, seną ir gerą draugą. Mudu skyrė ne tik gerokas metų skaičius, bet ir tai, kad jis buvo savo šeimos čia jau trečiosios kartos lietuviškoji

atžala, o tačiau savo būdu ir savo kalba atrodė tik ką nulipęs nuo laivo iš pačio Žemaitijos vidurio. Tas jo santūrus draugiškumas ir buvo mudu suartinęs, todėl nuoširdžiai nudžiugau jį pamatęs.

— Antanai, būk sveikas, tai prie kokio kapo čia taip pamaldžiai susimąstei? Antano veidas rodė džiaugsmą, bet akys liko kažkur toluoje.

„Julija Čiurlytė“, perskaičiau marmurinį užrašą su trisdešimtųjų metų data.

— Ar tik nebus viena iš tavo jaunystės merginų?

— Nevisai taip, nors buvom draugai. Vis užklystu čia sumesti poterėlį, daug čia jau sugulę draugų ir prisiminimų ...

Norėjau dar kažką sakyti, bet Antanas paėmė mane už alkūnės ir užklausė, kupinas savotiško susijaudinimo:

— Ar tu tiki, kad į anapus iškeliavęs žmogus gali koku nors būdu pasiekti čia esantį ir pasukti jo gyvenimą gera ar bloga kryptimi? Kad miręs gali tau atsikeršyti, pastumti tave į pražūtį? ...

— Nežinau, — atsakiau sumišęs. — Juk meldžiamės, kad užtartų mus pas Viešpatį, bet kad galėtų pastumti į pražūtį? ...

— Aš nemanau, kad atsistotų tau skersai kelio ir stumteltų tave į gilumas, bet gal kitaip, netiesiogiai? Ar tiki?

— Nežinau ...

— Žinoti čia nėra vienas negali, galima tik tikėti arba netikėti, kaip į patį Dievą.

— Kodėl tau dabar toks klausimas iškilo, Antanai?

— Gerai, jei nori, papasakosiu priežastį, bet dabar einam iš čia, nors gal turbūt ir nujauti, kad reikalas sukasi apie panelę Julytę.

Pamažu atsiradome už vartų.

— Alaus stiklinę? — paklausiau.

— Žinai gi, kad neimu į burną, bet tau palaikysiu kompaniją, gal lengviau bus pasakoti. Juk neskubi niekur, ar ne, o tai nebūtum nė į čia atėjęs.

— Neskubu niekur.

Įsitaisėme tamsiame kampelyje kažkokioje užeigoje, kur nebuvo triukšmo, o Antanas tuoj užsakė abiem po alų.

— Kaip žinai, mes seni amerikoniai. Aš gimiau ir augau prie šv. Kryžiaus bažnyčios Čikagoje. Ten mano motina, anksti likusi našle, smaugėsi su mumis keturiais berniokais ir vis užbėgdavo bažnytėlėn pasiguosti Dievuliui. Šiaip taip išsilaikėme. Buvau ar ne dvidešimties metų, o broliai jau ir šeimas buvo sukūrę, tai turėjau tokį neatskiriamą draugą Stasį, kurį vadinom Staniu. Mėgom viens kito draugystę, nors buvo jau vyresnis ir iš labai turtingos šeimos, tėvas turėjo krautuvę ten pat prie bažnyčios — vinių, stiklo, visokių namams reikalingų įrankių. Nebuvo savaitgalio, kad nebūtume kur nors abu ėję, ar teisingiau važiavę, nes jis jau turėjo automobilį. Graži buvo mudviejų draugystė, bet atėjo laikas, kai pradėjo rūpėti merginos.

— Kaip šiandien atsimenu tą dieną, kai į parapiją atsikėlė Čiurlių šeima. Sekmadienį po pamaldų, lietuvišku papročiu, ilgai stoviniudavom prie bažnyčios, ir štai, nauja mergina! Gležnutė kaip gėlė, balta suknute, tokiais šviesiais, šviesiais plaukeliais. Stasys taip ir įsmeigė akis, tokio jo dar nebuvau matęs. Pagaliau pavyko susipažinti, ir Stasys tuoj šoko kviesti pasivažinėti prie ežero, parodyti miestą. Mergina kiek laužėsi, gal nežinojo, kaip atsisakyti, bet sutiko, jei

važiuos drauge ir kas nors kitas. Supratęs Stasio žvilgsnį, ant greitųjų pričiupau mažąją Onikę, kurią buvau porą sykių pašokdinęs vakaruškose, ir taip sulipome į iškilmingą Stasio automobilį.

— Tokia buvo pradžia, Klemai, ir toliau man net koku pasakoti. Užsidegė Stasys savo pirmąja meile, stovinėdavo gatvėje prie Čiurlių namų, kad nors mylimosios šešėlį lange pamatytų, pradėjo pirkinėti Julytei brangias dovanas, papuošalus. Gal jei būtų ne taip karštai puolęs, būtų geriau pasisekė, bet turbūt išgąsdino mergaitę. Pradėjo atsisakinėti, atsirado ir daugiau garbintojų, ėmė išeidinėti su kitais, nors nė su vienu rimtai. Stasys beveik ėjo iš proto, neklausė jokių mano patarimų, beveik susipykome.

— Dabar turiu pasakyti apie kitą Stasio nelaimę, tai jo sveikatą. Jau kurį laiką jautėsi blogai, motina pradėjo jį per jėgą tampyti pas daktarus, bet visi manėme, kad tai pairė nervai dėl nelaimingos meilės. Po vienos didesnės scenos su Julyte jis rimtai sukrito, veido spalva pasikeitė, nieko nebenorėjo. Šį kartą ir daktaras rimtai pažiūrėjo į reikalą, išsikvietė kolegą, o po to ir Stasio tėvą, mūsų mastu beveik milijonierių. Tėvo nutarimas buvo triuškinantis: parduodam savo krautuvę ir perkam ūkį sausame ir sveikesniame Teksaso klimato, reikia gelbėti sūnaus sveikatą. Sėdėjau tą dieną prie Stasio lovos ir turėjau jį beveik jėga prilaikyti nuo pabėgimo iš namų. Jis vis kartojo ir kartojo: jie manęs nesulaikys nuo Julytės. Bėgau kalbėtis ir su Julyte, bet ta liko nepajudinama: nenoriu, ir tiek. Sakė, kad dar labai jauna, norinti padraugauti su daugeliu, o Stasys jau įkyrėjo, nebepatinka.

— Visokie gandai sklido parapijoje, visokie spėliojimai, bet Stasio tėvas mažai kalbėjo, tik pardavė savo prekybą ir visa šeima išsikėlė į Teksasą. Vyresnieji sakė, kad su Stasiu blogai, kad kažkoks greitis vėžys, tik mes, jaunimas, netikėjom. Sakėm kad pakvailo vyrukas dėl mergaitės, ir tiek. Kažkas sakė girdėjęs, kad Stasio tėvas buvęs pas Čiurlius, ilgai kažką šnekėjęs, bet iš to visko nieko gero neišėjo. Taip ir likom visi nežinioje, o aš ir be geriausio savo draugo.

Antanas nusišluostė ar tai ašarą, o gal tik prakaitą, o aš vėl užsakiau po alų, nujausdamas, kad dar ne čia istorijos galas. Po ilgokos tylos vėl buvo pagautas pasakojimo siūlas.

— Praėjo daug laiko, neturėjau nuo Stasio jokių žinių. Gyvenimas pradėjo įeiti į kitas vėzes, pradėjau rimčiau ruoštis profesijai ir ateičiai, tik kartais bendruose subuvimuose pašnairuodavau į Julytę. Ši, atrodo, savo buvusį garbintoją buvo galutinai užmiršusi. Ir staiga ateina man laiškas nuo draugo Stasio, ogi buvo praėję be žinios ar ne devyni mėnesiai:

J. JOKUBAUSKIENĖ

GĖLĖS

Rašo: “Atvažiuoju atgal į Čikagą ir prašau Tavęs, kaip mano geriausio draugo, beveik brolio, padaryti man didelį patarnavimą: turiu bent trumpam pasimatyti su Julyte. Būtinai, nes reikalas labai svarbus. Galėsi ir pats tame pasimatyme dalyvauti, pasitikiu Tavimi begaliniai. Tavo draugas Stasys.”

— Ką, manai, galėjau daryti po tokio laiško? Po nemigo nakties, kurioje ir šiokios ir tokios mintys skverbėsi galvon, atsikėliau beveik kaip girtas ir nutariau bandyti truks-pliš. Taip ir nuvažiauvau pas Čiurlius, paaiškinau reikalą, ir po to į saloną buvo iškviesta duktė. Aš vėl viską iš naujo. Julytė nė girdėti nenorėjo, bet laimei mano pusėje buvo tėvai ypač motina. “Tau gi karūna nenukris, vaikelai, jei pakalbėsi ir būsi maloni, niekas gi daugiau ir neprašo. Tik šį vieną kartą, gi ir Antanas bus drauge, juk nieko blogo neatsitiks. Štai, imkite kad ir tėvo automobilį, o Antanas tegul vairuoja, pasikalbėsite prie liudininko. Kas

žino, gal atvažiuoja atsiprašyti už savo elgesį, nekrikščioniška būtų taip jį atstumti.”

— Julytė, motinos prispirta, sutiko. Daviau Stasiui žinią, kad pasimatymas sutartas, ir pradėjau laukti atsakymo. Vietoj atsakymo atsirado jis pats. Toks lyg paaugęs, subrendęs, bet labai išbalęs. Jokios šypsenos, tik kai apsikabinome pasisveikindami, lyg kiek virptelėjo ir ilgiau laikė mane glėbyje.

— Kaip tavo sveikata? — klausiu, o jis trumpai: Viskas tvarkoje, kurią valandą pasimatymas?

— Žmogau, — sakau, — gi tik įžengei, argi nepasiilgai, nenori drauge pabuvoti?

— Labai pasiilgau, — atsakė, — tik reikalai pirmiau. Skambink, kad aš jau čia, ar galim užvažiuoti?

— Gerai, jei jau taip dega. — Skambinu ir sakau Čiurlienei, kad reikalas neatidėliotinas. Atrodo, ten viskas buvo greitai patvarkyta, nes už poros minučių prisistatė Čiurlys su automobiliu, nes savo aš dar neturėjau. Julytės ir Stasio susitikimas buvo keistokas, nes nė vienas nerodė jokių jausmų, tik pasisveikino ir susėdome pasivažinėjimui. Pajutau, kad baigiu nusikramtyti nagus pats to nepastebėdamas ir bandžiau įvesti draugiškesnį toną. Išleidome Čiurlį prie jo namų, o pro lango kraštelį dar mačiau susirūpinusį Čiurlienės veidą. Aš vairavau, o jiedu sėdėjo užpakalyje, tarsi du nebyliai. Pagaliau Julytė neiškentė:

— Malonu tave matyti, Stani, tik sakei Antanui, kad turi labai svarbų reikalą.

— Taip, turiu. Noriu dar kartą paprašyti, kad tu už manęs tekėtum.

— Bet, Stani, juk mes ...

— Žinau, žinau, sakysi, kad apie tai jau esame kalbėję! — nukirto ją Stasys. — Šį kartą mano pasiūlymas gana skirtingas. Žinai, kad be tavęs man nėra gyvenimo, tačiau reikalai kiek pasikeitė. Matai, daktarai man pranašauja mirtį tarp dviejų savačių ir vėliausia dviejų mėnesių.

Aš vos nepaleidau iš rankų vairo, bet Stasys visai ramiai tęsė toliau:

— Tai man nėra naujiena, aš jau seniai žinojau savo ligą. Bet štai mano siūlymas: už šias kelias savaites, kuriose vadinsiesi mano žmona, tu liksi viena iš turtingiausių lietuvių Čikagoje, nes dar prieš vestuves pas advokatą perrašysime visą mano turtą tau, o ir padarysi gerą darbą! Galėsi gyventi, kaip panorėsi, keliauti po pasaulį, niekad nesirūpinti senatve. Ir vien už tai, kad leisi man porą sykių tave priglausti, o gal ir to jau nebegalėsiu. Mano dienos suskaitytos, bet tu liksi turtinga. Ar sutinki?

Sekė ilga tyla, per kurią išgirdau merginą verkiant. Stasys irgi lyg užspringo ašaromis, o aš klausiausi net

nekvėpuodamas. Kokia beprotiška meilė, kokia aistra! Tada Stasys dar sykį paklausė, kažkokiu lediniu, sunkiai beatpažįstamu balsu:

— Už dvi savaites, Julyte, ... ar sutinki?

— Ne! — staiga išsiveržė iš mergaitės krūtinės. — Ne, niekados savęs neparduosiu! Važiuk namo, Antanai!

Stasys atsitiesė ir beveik išrėkė žodžius, kurių niekad nepamiršiu!

— Jei aš negaliu tavęs turėti, Julyte, tai žinok, kad neturės ir niekas kitas! Niekas, kartoju, niekas kitas!

— Persigandęs atsiskau, nes man pasirodė, kad jis gali ją šokti smaugti ar durti peiliu, bet Stasys tik sukrito sėdynėje, traukomas skausmingų konvulsijų. Lėkiau, kaip pašėlęs namo į Čiurlių butą, kur vos sustojus, Julytė tekina pasileido bėgti, lyg vejama mirtino pavojaus. Kai grįžau, susiradęs Čiurlį, Stasio mašinoje jau nebebuvo.

— Tokioje neramioje nuotaikoje praėjo kelios savaitės. Neatsakė man niekas iš Stasio namų į mano laiškus, neturėjau net su kuo pasidalinti savo rūpesčiais, kai atėjo kortelė juodais pakraštėliais. Stasys mirė ir buvo palaidotas kažkur Teksase. Verkiau pats vienas, kaip mažas vaikas. Nėjau net sekmadieniais į šv. Kryžių, kad nereikėtų matyti Julytės. Vengiau viso pasaulio, bandydamas užsimiršti savo studijose.

— Kai pagaliau išdrįsau pasirodyti parapijoje, man buvo pranešta naujiena: Julytė išteka už savo vaikino, su kuriuo paskutiniu laiku draugavo. Statybininkas, ar kas tai panašaus. Po to gavau net ir oficialų kvietimą į vestuves.

— Dabar paklausk paskutinio istorijos tarpsnio, Klemai. Ketvirtadienį prieš vestuves Julytė pastebėjo ant savo veido didelį juodą spuogą. Kaip nelaiku prieš tokią šventę! Galvodama, kad visgi turi dar tris dienas, ji tą spuogą pati išspaudė ir užtepė kosmetiniu kremu. Penktadienį ji jau buvo ligoninėje su labai aukšta temperatūra, o šeštadienį Julytė mirė. Atmink, tais laikais mes dar neturėjom vaistų nuo kraujo užkrėtimo, ar kas ten jai buvo ...

Dabar abu ilgai tylėjom, įsiziūrėję į alaus putą. Buvo jau gana vėlu, kai Antanas pajudėjo.

— Eikim namo. Bepigu man, pensininkui, o tau rytojo darbo diena, — draugiškai nusijuokė ir dar pridėjo atsisukdamas! — Tai ką, ar dar gali abejoti pomirtiniu gyvenimu?

— Nežinau, Antanai. Kaip pats sakei, galima tik tikėti arba netikėti, o sužinosime tik nuvykę į anapus, — atsakiau liūdnai ir nušlepsenau į priešingą pusę, nusinešdamas akyse tą mažutį Čiurlytės kapą, prie kurio Antanas ateidavo uždegti žvakutę.

A. KUNČIUS

MOČIUTĖS

MOTINA

DANUTE LIPČIŪTĖ-AUGIENĖ

Yra nelengva rašyti apie Motiną. Jau vien dėl to, kad ta tema kiekvienais metais prikalbama be galo daug. Atrodo, kad viskas jau išsakyta. Motinos minėjimus ruošia kasmet ir mokyklos, ir organizacijos, ir radijo valandėlės su paskaitomis, deklamacijomis, vaidinimais. Laikraščiuose ir žurnaluose pilna ilgiausių straipsnių. Tad ką dar nauja bepasakysi?

Antra priežastis, kodėl nelengva kalbėti apie Motiną, — tai per jautri, per švelni, per šventa tema. Juk Motinos asmuo — lyg trapi gėlė, kurią paliesti reikia labai apgalvotai, atsargiai, kitaip ją gali sužaloti. Motina dalyvauja Dievo kūrybos darbe. Gimdo žmogų. Jai patikėtas pats svarbiausias uždavinys žemėje.

Kiekvienas mūsų turime susikūrę savo motinos vaizdą. Ar ji būtų gyva ar jau mirusi, ji išnyra mūsų mintyse ir prisiminimuose visu savo sodrumu ir realybe, vos tik mes sustojame prie jos ... Vos tik ištariam jos vardą “Mama” ...

Taip ir su manim ... reikia tik susikaupti ir paminėti jos vardą ... Mama ... Mamute mano metų tolimųjų ...

Mama ... Mamute, mano metų tolimųjų ...

Vos pašaukiu aš ją vardu —

Durys atsiveria gimtų namų

ir skuba iš tenai basa,

raštuotą priejuostę skubiai berišdama,

tas niekad nepavargstantis šypsnyks,

skarelės gaubiamas baltos:

kukli ir paprasta —

anų laikų Mama.

*Iš jos išskęstų rankų,
lyg iš apverstos žaislų dėžės,
pasipila vaikystės dienų vaizdai:
pilki namai iš grubių rąstų,
su stogu šiaudiniu,
Švento Petro raktai marguojantys
po langais seklyčios,
raudonos, kvepiančios žemuogės
atokaitoj tarp smilgų,
o tarp jų ... kukli ir paprasta —
anų laikų Mama ...*

Lengviausia apie Motiną kalbėti vaikams. Sunku savo žodžiais paliesti, įtikinti bręstantį jaunimą. Su tais, kurie patys yra sukūrę šeimas ir auginą vaikus, jau mažėja problema susikalbėti ir į Motinos asmenį žvelgti objektyviai, ypač, jei jie Motinos yra jau netekę.

Tragiška žarstyti pačių Motinų jausmus, kai jos, save atidavusios, pradeda medituoti apie savo nueitą kelią ir žvelgti į rudenįjantį vakarą. Kai jau pačios pradeda pritrūkti, stokoti jėgų, kai joms reikia gyvo žmogaus artumos, pagalbos, šilumos.

Šiuos Motinos išgyvenimų ir meilės tarpsnius — vaiko, jaunuolio, šeimą sukūrusių, motinos netekusių ir pačios Motinos išgyvenimus trumpai apibudinsiu keliais savo pačios eilėraščiais.

Vaikui Motina reikalinga fiziniai. Su realia fizine globa vaikas sugeria Motinos meilę, visą gyvenimo švelnumą ir visą ateities gyvenimo spindėjimą. Jam Motina gražiausia, geriausia, protingiausia. Štai vaikas visai paprastai ir atvirai išpažįsta:

*Myliu aš zuikutį,
myliu aš karytę,
bet visų labiausiai
myliu aš Mamytę ...*

Ir, jei vaikui dėl ko nors neramu ar liūdna, jis prašo:

*Mamyte, laikyk stipriai apglėbus,
kaip žiedlapius lukštai:
takelius akmenėliai
ir piktžolių laukai ...
Vėjelis taršo plaukus
ir skalbia juos lietus —
Vienai bangu ir šalta:
apglėbk tvirtai, Mamut!
Nubudus tamsią naktį
šešėliuose nyku,
tik vienas šviesus aidas:
girdžiu — alsuoji Tu ...*

Arba vėl: vaikas klausia:

*Kodėl visi paukšteliai čiulba
ir saulė juokiasi, kaip Tu ...*

Arba:

*gėlės ir bitelė, saulės šiluma,
rasa, daina, vėjelis —
tai tu, tai tu — Mama!*

Vaikas natūraliai visais atvejais nuoširdžiai pasitikėdamas kreipiasi į Mamą ir galvoja, kad viskas, kas gera pasaulyje, yra jai skirta, jis kalba:

*Kvepia žemė, rasos laša,
bitės medų renka, neša,
juokias gėlės ir saulutė —
tai vis tau, tik tau,
Mamute ...*

*Čiulba paukštis, lizdą ruošia,
obelėlė žiedais puošias,
linksmas vėjas tulpę supa,
tai vis tau, tik tau,
Mamute ...*

Su baime vaikas prašo Motiną, nenorėdamas pasilikti vienas:

*Tik neišeik, Mamute, man bangu,
juodom skarom jau dangstos vakaras,
ateina pasakos taku,
sapnų kraitelėm nešinos ...*

*Pabūk, tik niekur neišeik:
nuvys žiedai man be Tavęs,
nubirs auksiniai obuoliai
ir gulbė plunksnos nenumes ...*

Kitaip į Motiną ima žiūrėti bręstantis, maištaujantis jaunuolis. Jis galvoja, kad Motina jo nepajėgia suprasti, kad ji nežino, kas verda jo dvasios katilė. Brendimo metų jaunuolis yra tiesus ir grubus, jis kalba Motinai:

*Mama! Užaugau didelis!
Tavo glėbyje per mažą vietos man.
Vilioja tolumos ir kryžkelės,
ir žemės paslaptys — lyg pasaka svaigi mažam ...*

*Ir bėgu aš, kur tavo žvilgsnis nepasiekia,
Kur žodis nepaveja išpėjantis, budrus.
Nauji pasauliai — lyg gluosnio šakos driekias,
O aš pavojų alkanas — žvalgausi išdidus ...
Žinau — skausme klaupies dažnai be žodžių
ir naktys tavo neramios vienuoj,
nes baimė, rūpestis manim užgožė,
bet negaliu sugrįžt tavęs paguost ...*

*O gal vėliau ... kai žingsnis mano bus pavargęs,
kai žemės vieškeliai tušti, dulkėti jau pabos ...
Ateisiu išsiverkt kaip kūdikis į Tavo sterblę,
Atnešiu savo kančią prie tavo kančios ...*

Dalia Staniškienė “Drauge” Motinos Dienos proga rašė: “Motiną pilnai įvertinau ir supratau tik pati tapusi Motina.” Suprato Dalia, kad nėra dienos Motinos gyvenime, kurioje nesipina liūdesys ir džiaugsmas, nusivylimas ir viltis.” Jaunai motinai ar subrendusiai, gyvenimo neglostomai moteriai, reikia dažnai nemeluotos, paremiančios, suprantančios meilės, tad ji ir klausia:

*Ar jus nebraska kartais noras
į sterblę išsiverkti Motinos senos,
sudėti ten visą savo buitį, visas godas
ir dulkes nusibraukt visas pilkos dienos ...*

*Juk taip norėtusi, už skverno Motinos nutvėrus,
kalbėt su ja rožinį po krintančiais obels žiedais ...
Dabar gi nešam širdis lyg akmenis nunokusias,
kad nėra Motinos sterblės,
kur išsiverkt galėtum vakarais ...*

Motinai gi mirus, dukra prakalba:

*Metai po metų rymot ateinu
prie juodo kryžiaus pas tave Mama ...
Su paukščiais žemę verkiant palikus
ar nesugrįši daigai kai gema?!*
*Sugrįžk, Mamyte, tiek daugel skausmo
Tau aš įliečiau į širdį gyvą!
Dabar taip viena viena be galo ...
einu per naktį, žemę ir tylą ...*

Arba štai kitas skundas:

*Nyku ir šalta vienai palikus,
Mamyte mano, žemės takuos.
Niekas nemigdo rytui pakirdus,
niekas neglosto einant sapnuos —*

Apie Motinas dažniausiai kalbama, kaip apie herojes. Iš jų reikalaujame, joms pavedame, iš jų tikimės visko, ko gimusiam, bręstančiam ir jau subrendusiam žmogui reikia, kas jam būtina. Dažnai užmirštame, kad ir Motina yra žmogus: ir ji pavargsta, ir ji gali kentėti fiziniai, ir jai reikalingas dėmesys, meilė, šiluma, kad ir Motinai sunki, slegianti vienatvė, kad Motinos nori matyti, pajusti savo vaikų dėmesį ir juos pačius ...

Štai Motinos pasisakymas jos šventės dieną —

*Gėlės ...
Šiltadaržiu pakvipusi žemė ir svetimų
kraštų trapieji augalai!
Dovanos vaivorykštės spalvom
papuoštos popieriniais kaspalais.
Ant stalo — atvirutės.
Ten žodžiai surinkti
Svetimo žmogaus kažkada ...*

*Kažkam ... panašia proga.
Ir priedas — vardai.
Manų vaikų vardai.
Kažkaip netyčia čia užklydę, įrašyti —
tik vardai ...*

*Varpelis durų tyli,
Negirdėt nė vieno žingsnio.
Laipteliais nelipa mano laukiamieji ...
Diena ilga, slogi ...
O gatve rieda ir rieda mašinos,
lyg pamaldžių moterų pirštais
Rožinio karoliukai.
Turiu daug laiko.
Jis visas mano. Mąstau ...
Užaugo jie, mano vaikai!
Glėbys mamos per mažas,
Jų rūpesčiai per dideli,
Todėl jie neateis ...*

*O taip reikėtų šiltų jų rankų
ant mano galvos žilstančių plaukų!
Ir žodžio gyvo, jų pačių ir artumos ...
Prieblanda lyg replės apžioja,
kad net dūstu —*

*Slogi diena, vakaras šiurpus ...
Ilga, miegui šlykšti naktis
ir laikrodžio įkylus tiksėjimas:
likai viena ... likai viena ... likai viena ...*

Tad: tebūnie Viešpaties laiminami visi tie, kurie myli, gerbia ir neužmiršta savo Motinų, ir reikalui pribrendus, atskuba nuoširdžiai joms į pagalbą. Motinų širdys gyvos ir jautrios, nežiūrint jų amžiaus.

Mes Motinos

*Mes Motinų minia, išėjusių į kryžkeles —
lydėt žingsnius pasklidusių vaikų.
Ar besulauksime jų grįžtančių,
Ar kris mums ši malonė menku nors lašeliu?*

*Ir nemigo naktų, ir ašarų, ir kartėlio
Nuo lopšio juk gana — ligi mirties!
Šventosios Monikos tikrai dėka ištversime
Tikėdamos išsaugot juos, turėdamos vilties!*

*Bet atsakykim sau lyg prie klausykos:
Ar esam Monikos mes gyvos? Tikrai? Veržlios? Pasiryžę?
Ar ilgimės amžinojo gėrio atspindžių?
Ar mūsų Dievo nenužudė kryžiai?
Ar verkt dar mokam dėl trypiamų tiesų?
Ar gali melstis, kai vienišumo naktį
bandai atspėti, kuriam krašte tavi vaikai?!*
*Atleist, kai mus nutildo tik pusę žodžio tepasakius?
Sutikt, kad kiekvienam kiti Dievo keliai?*

*Mes Motinų minia po kelius ir kryžkeles
Su nerimu, viltim ir Viešpaties valia —
Jau leidžias mūsų saulė ramiai, negrįžtamai,
krinta paskutiniai lapai nužydėjusių dienų.
Išeisim mes — žemėje paliks nykstanti
Motinų meilė ir kančia!*

MINTYS APIE

LIETUVIŠKUOSIUS

MARGUČIUS

Praeitų 1982 m. vėlai rudenyje išėjo iš spaudos Antano Tamošaičio stambus ir puošnus veikalas „LITHUANIAN EASTER EGGS“, kurį išleido Lietuvių Tautodailės Institutas. Pastaruoju metu Kanados ir Šiaurės Amerikos didžiosiose lietuvių kolonijose vyksta tos knygos pasitikimas-pristatymas visuomenei.

— Kiek laiko užtruko parengti „Lithuanian Easter Eggs“ knygą ir kaip kaupėte jai medžiagą?

— Vaikystę praleidau tėvų ūkyje Sūduvoje. Tais laikais mūsų šeimoje buvo prisilaikoma senoviškų papročių, o ypač pirmoji pavasario šventė — Velykos praeidavo velykaičių marginimo ženkle. Tuoj po Atvelykio aš ir kiti kaimynų vaikai skubėdavom į mokyklą su sava kūryba-margučiais, kad juos parodytume mokytojui ir kitiems vaikams.

— Ar daug margučių atsinešdavo vaikai į mokyklą?

— Kiekvienas vaikas bent po keletą. Mokytojas Staugaitis paklausinėdavo, kas jį pamokė dažyti bei marginti, ar pats raštus sugalvojo, ar į brolių, seserų margučius nusiziūrėjo. Mokytojas buvo liaudies meno mylėtojas, ir per piešimo pamokas dažniausiai kokį nors tautodailės dirbinį „nutepliodavome“. Jau iš vaikystės mėgau piešti ir nuo tada prasidėjo pirmieji žingsniai į liaudies meno pamėgimą ir margučių raštų rinkimą.

— O gimnazijos laikais ar dar vis papildydavote margučių raštų rinkinius?

— Iš gimnazijos grįždavome Velykų atostogoms. Broliai ir seserys jau buvo suaugesni ir tik po vieną kitą kiaušinių numargindavo. Jaučiau, kad pačiais

pirmaisiais Nepriklausomybės metais margučių papročiai labai sumažėjo. Paaugliams gimnazistams nerūpėjo margučių menas ir jais žaidimas, mes godžiau skaitėme nuotykių romanus.

— Jūsų Meno mokyklos studentavimo laikais, kokia pažiūra buvo į lietuvių liaudies meną?

— Kai įstojau į Meno mokyklą 1923 m., tai mano draugai buvo daugiausia miesčioniukai, kai kurie grįžę su tėvais iš Rusijos, nors ir mokėjo lietuviškai, bet tarp savęs kalbėdavo rusiškai ir lietuvių liaudies menu mažai domėjosi. Mokykloje lietuvių liaudies meno kurso nebuvo. Per tarptautinės ornamentikos privalomas pamokas kopijuodavom iš knygų-albumų įvairių klasikinių stilių raštus ir jų detales. Bet aš vis lankydavau tik tais metais prie pat Meno mokyklos rūmų pastatytą ir atidarytą M.K. Čiurlionio galeriją ir turėdavau progos pasižiūrėti ir pakopijuoti lietuvių ornamentų iš originalų, nes tada dar nebuvo išleista jokia liaudies meno knyga.

— Kaip įsitraukėte į lietuvių liaudies meno rinkimą?

— M.K. Čiurlionio galerijos direktorius prof. P. Galaunė vis pastebėdavo mane, bekopijuojantį liaudies meno dirbinių raštus. Jisai pirmisiais metais mums dėstė meno istorijos kursą ir asmeniškai pažinojo mane. Atėjus vasaros atostogoms, pasiūlė man vykti į Žemaitiją ir porą mėnesių rinkti M.K. Čiurlionio galerijai liaudies meną. Rinkau, fotografavau ir piešiau žemaičių sodiečių senoviškus dailės dirbinius. Jau sekančiais vasarai pasiūlė vadovauti ekspedicijai. Tada ir prasidėjo mano sistematiškas tautodailės dirbinių

rinkimas. Gausėjo ir mano margučių piešinių ir nuotraukų rinkiniai.

— Įdomu žinoti, kokie buvo tolimesni jūsų žingsniai liaudies meno srityje?

— Tik baigusį Kauno Meno mokyklą buvau paskirtas ten pat dėstyti dailės dalykų metodikai ir lietuvių ornamentikai. Pakvietė ir Žemės ūkio Rūmai organizuoti liaudies meno ir namų pramonės skyrių bei rengti sodžiaus meno knygas. Pagelbėdavau rengti „Senovės lietuvių dienas“ įvairiose Lietuvos vietose. Pagaliau Žemės ūkio Akademija pakvietė dėstyti-skaityti tekstilės ir liaudies meno kursą. Ir tik per atostogas galėjau pavažinėti po Lietuvą renkant liaudies meną.

— Jūsų „Lithuanian Easter Eggs“ knygoje be kitų šaltinių yra nurodyta ir margučių raštai iš Liet. Kat. Moterų D-jos parodų. Kas tose parodose būdavo išstatoma?

— Liet. Kat. Moterų D-jos pirmininkė M. Galdikienė vis kviesdavo mane tvarkyti jų parodos per visuotinius suvažiavimus, kongresus Kaune. Tada būdavo gera proga ir išfotografuoti gausius senoviškus-liaudiškus audinių rinkinius. P. Galaunės parašytame ir V.D. Universiteto išleistame veikale „Lietuvių liaudies menas“ (1930) visi audinių paveikslai yra mano nuotraukos. Tose parodose būdavo ir nemažai margučių. Be to, kiekvienais metais Žemės ūkio Rūmai organizuodavo įvairiose Lietuvos vietose rajonines parodas, o aš tvarkydavau liaudies meno ir namų pramonės skyrius. Taigi, per daugelį metų vis didėjo ir margučių raštų rinkiniai.

— Vis rinkdamas margučių ir kitų liaudies meno dirbinių raštus, ar iš anksto turėjote numatę, ką su jais daryti?

— Rengdamas „Sodžiaus Meno“ knygas (1-8) 1931-9 m., buvau numatęs, kad Ž.Ū. Rūmai išleis vieną

margučių knygą, bet pasikeitus politinei padėčiai, tie planai pasikeitė. Atkeliavęs į Kanadą 1949 m., atsivežiau virš 1500 margučių spalvotų piešinių ir, tik išlipęs į šio krašto krantus prieš pat Velykas, Montrealyje surengiau tų piešinių parodą, išleisdamas jų katalogą. Tas nedidelis katalogas net lietuvišku pavadinimu yra įtrauktas „Encyclopedia of World Art“ (1961) bibliografiniame skyriuje greta kitų mano liaudies meno knygų. Apie tą margučių parodą buvo ilgas straipsnis kanadiškoje Montrealio spaudoje.

— Kaip papildėte savo margučių raštų rinkinius šiame krašte?

— Lankiau žymiausius kiaušinių margintojus įvairiuose Kanados ir USA miestuose ir dariau jų rinkinių nuotraukas. Skačiau „Lietuvių Enciklopedijoje“ Mažiulio straipsnį apie lietuvių margučius. Ir įsai sumini, kad atsivežiau virš 1500 margučių piešinių: ar visus sunaudojau savo knygoje „Lithuanian Easter Eggs“? Ne tik sutalpinau juos knygoje, bet dar ir papildžiau kitų šiame krašte gyvenančių autorių margučiais.

— Iš „Lithuanian Easter Eggs“ knygos teksto ir paveikslų aiškėja, kad jūs ne tik daug darbo-triūso, bet ir ypatingo dėmesio teikėte lietuvių margučiams ir kodėl?

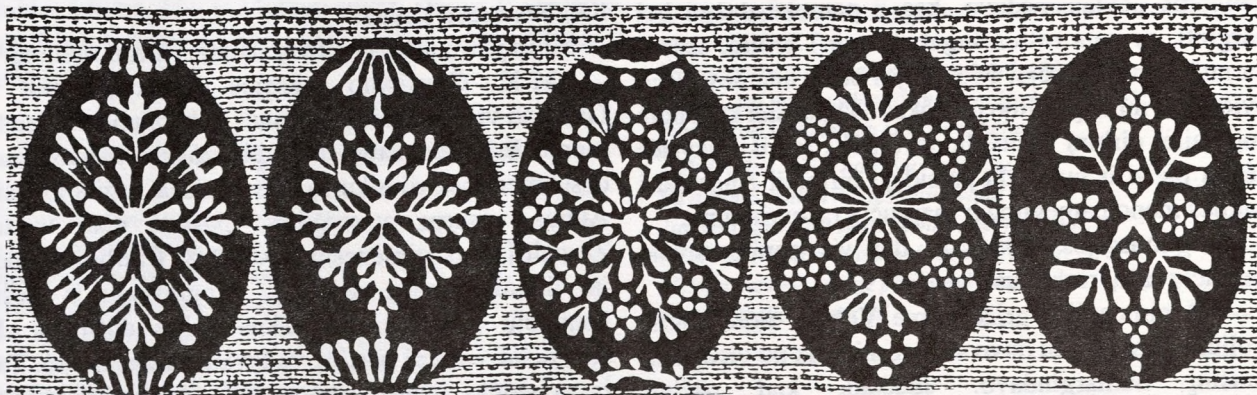
— Margučiai yra pirmapradė sodiečių kūryba. Vos kelių metų amžiaus jaunikliai išbandydavo savo meniškumą gabumų velykaičių marginime, vadovaujant tėvams bei seneliams. Taip buvo tęsiamos margučių tradicijos. Pamėginimas margučių dailės paskatindavo imtis ir kitų tautodailės kūrybos sričių. Be to, lietuvių margučių raštai ir simboliai yra itin savitų, grakščių pavidalų, o augalinių dažų spalvos švelnių derinių.

— Linkiu sėkmės Antanui Tamošaičiui, „Lithuanian Easter Eggs“ knygos autoriui!

NORA KULPAVIČIENĖ

A. TAMOŠAITIS

MARGUČIAI

L.M.K.F. PIRMININKĖS: IŠ K. VIRŠUJE, Dr. M. ŽILINSKIENĖ, ADV. B. NOVICKIENĖ, L. BIELIUKIENĖ; (APAČIOJE) V. JONUŠKAITĖ-ZAUNIENĖ, J. BANAITIENĖ, M. SAMAITIENĖ, M. NOREIKIENĖ

LIETUVIŲ MOTERŲ KLUBŲ FEDERACIJOS 35 METŲ SUKAKTIES PROGA

SALOMĖJA VALIUKIENĖ

“Sub specie eternitatis” 35 metų laiko tarpas tėra trumputė akimirka. Tačiau žmogaus trapioje buityje arba organizacijos gyvenime tai yra ilgas nueitas kelias, vertas bent žodžiu paminėti.

Lietuvių Moterų Klubų Federacija gavo savo pradžią stovyklinio gyvenimo metais Vokietijoje, kur, nežiūrint skurdžių gyvenimo sąlygų, lietuvės moterys tęsė Tėvynėje nusistovėjusią tradiciją organizuotis. 1947 m. kovo mėn. 8 d. iniciatorių būrelis sušaukė Pabaltijos moterų suvažiavimą Esslingen mieste tikslu įkurti Pabaltijo Moterų Tarybą. Į suvažiavimą atvykusios lietuvės į šią Tarybą iš savo tarpo išsirinko 8 atstoves ir nutarė šią grupę pavadinti Centrinio Lietuvių Moterų Komitetu, kuris yra laikomas Lietuvių

Moterų Klubų Federacijos užuomazga. 1948 m. nutarta šio Komiteto vardą pakeisti Lietuvių Moterų Atstovybe. 1949 m. šios atstovybės valdyba persikėlė į New Yorką. Vėliau, organizacijai smarkiai augant, Lietuvių Moterų Atstovybė buvo perorganizuota ir 1963 m. nutarta ją vadinti Lietuvių Moterų Klubų Federacija.

LMKF yra grandinė laisvajame pasaulyje susikūrusių lietuvių moterų klubų, jai atstovaujančių įvairiuose kraštuose įgaliotinių ir su ja susifederavusių moterų draugijų. Šiai organizacijai gali priklausyti visos savo tautai įsipareigojusios moterys be pažiūrų, amžiaus ir išsilavinimo skirtumų.

LMKF Amerikos Jungtinėse Valstybėse gyvuoja 11 klubų, priskaito virš 600 narių. Klubai savo veikimo sritį pasirenka pagal

vietos lietuvių gyvenimo sąlygas. Savo vietovėse jie labai gyvai reiškiasi kultūrinėje, visuomeninėje ir karitatyvinėje veikloje, rengdami koncertus, paskaitas, puoselėdami savo tautos gražias tradicijas metinių švenčių metu. Iš renginių pelno daug aukojama lietuviškiems veiksniams, spaudai, radijo valandėlėms, Vasario 16 gimnazijai, duodamos stipendijos jaunimui, vykstančiam į lituanistinius kursus ar vasaros stovyklas. Klubai įgalina Federacijos valdybą darbuotis, sutelkdami tam lėšas. Visi klubai, kiek pajėgdamai, reprezentuoja lietuvišką kultūrą kitataučiams, ruošdami tautodailės ir knygų parodas, savo miestų viešosiose įstaigose, papuošdami lietuviškais šiaudinukais Kalėdų eglutes bei demonstruodami lietuviškus gaminius tarptautinių

mugių metu. Klubai platina informacinę medžiagą apie Lietuvą ir rašo straipsnius vietinei spaudai, tuo būdu supažindindami vietinės valdžios atstovus ir visuomenę su Lietuvos byla.

Vokietijoje egzistuoja LMKF 7 klubai turi apie 200 narių, kuriuos apjungia Regionalinė Valdyba. Organizacijos tikslas yra atkreipti vokiečių visuomenės dėmesį į Lietuvos reikalus ir išlaikyti tautinę sąmonę lietuvių jaunojoje kartoje. Klubai ypač stengiasi padėti Vasario 16 gimnazijai, finansiniai ir moraliai remdami jos iš toli suvažiavusius mokinius, atostogų metu juos apgyvendindami lietuvių šeimose ir t.t. Gimnazijos ūkio vedėja Eugenija Lucienė yra LMKF Vokietijos Regionalinės Valdybos pirmininkė. Klubai reguliariai rengia lietuviškas Kūčias, Kalėdų eglutes, Motinos dienos minėjimus, lanko mūsų ligonius ir senelius bei rūpinasi lietuvių kapais.

Klubai yra LMKF šaknys ir gyvybė. Vietovėse, kur nėra užtenkamo skaičiaus narių, Federacija turi kelias atstoves Pietų Amerikoje ir Vakarų Europoje. Londono Lietuvių Moterų Sambūris ir Sydney Lietuvių Moterų Socialinės Globos Draugija (Australijoje) yra LMKF narės.

LMKF Federacija apjungia visus šiuos vienetus bendro uždavinio vykdymui — išlaikyti Lietuvos bylą gyvą tarptautiniame forume. To siekiama nuolatiniu laiškų rašymu laisvojo pasaulio kraštų valdžios atstovams ir įstatymų leidėjams bei dalyvavimu tarptautinėse moterų organizacijose. Pastaraisiais metais LMKF ypač daug dėmesio skyrė mūsų sąžinės kalinių Sovietų vergijoje reikalams. Tuo tikslu 1978 m. buvo įkurtas Federacijos Žmogaus Teisių Komitetas, veikiantis Philadelphijoje.

LMKF atidžiai seka politinius įvykius, liečiančius pavergtos Lietuvos reikalus. Per 35 gyvavimo metus organizacija ir pavienės jos narės yra pasiuntusios šimtus protesto laiškų, memorandumų bei peticijų Amerikos prezidentam, kongresui, valstybės departamentui, Jungtinėm Tautom ir Amerikos spaudai įvairiomis Lietuvos bylą liečiančiomis progomis. Per eilę metų susirinko storos bylos įvairių atsakymų į šiuos Federacijos raštus.

LMKF yra pilnateisė General Federation of Women's Clubs narė. Ši tarptautinė moterų organizacija, turinti apie 12 milijonų narių, mums yra svarbus forumas garsinti pavergtos Lietuvos reikalus ir stiprus užnugaris, beldžiantis į laisvojo pasaulio, o ypač Amerikos pareigūnų duris. Kiekvienais metais LMKF siunčia savo at-

stoves į GFWC suvažiavimus, kur jos turi progos viešai kalbėti apie pavergtos Lietuvos būklę, išdalinti informacinės literatūros ir per asmeniškų kontaktus laimėti mūsų pavergtam kraštui draugų, pritariantį ir remiantį mūsų pastangas kovojant už Lietuvos reikalus.

LMKF istorija ir veikla yra tampriai susijusi su Pabaltijo Moterų Taryba, kurios tikslas yra vieningai kovoti už Pabaltijo kraštų išlaisvinimą ir puoselėti tradicinę trijų Baltijos tautų draugystę. PMT sudaro trys delegacijos, atstovaujančios kiekvienos tautos moterų organizacijų sąjungai. Tarybai pirmininkauja, pamečiui pasikeisdamos, kiekvienos delegacijos pirmininkė. LMKF savo delegacijos pirmininke skiria vieną iš centro valdybos narių, kuri savo nuožiūra pasirenka atstoves savo kadencijos metui.

LMK Federaciją šiame krašte atkūrė Laisvosios Lietuvos gyvenime pirmavusios moterų veikėjos. Jos davė šiai organizacijai statutą, gaires ir veikimo stilių. Deja, tų moterų jau maža belikę gyvųjų tarpe. Dauguma Federacijos valdyboje ir klubuose dirbančių moterų yra senųjų mūsų veikėjų įkvėpta ir išugdyta karta, praleidusi savo jaunystę Nepriklausomoje Lietuvoje ir į šį kraštą atvykusi pačiame gyvenimo pajėgume. Deja, ir šių moterų energiją laikas nejučiomis ima pakirsti. Ateitį planuodama, LMKF nori įtraukti į Federacijos vadovybę ir klubus jaunesnės kartos moteris, išaugusias jau šiame krašte. Nors savo problemomis jos skiriasi nuo ankstyvesnės kartos moterų, išėjusių emigracijos kelią, jos dar išaugintos savo tėvų pagal lietuviškąją gyvenimo filosofiją.

kur pagrindinis gyvenimo dėsnių nėra vien asmeniškų laimės ir gerbūvio siekimas, bet pareigų savo šeimai ir savo tautai išlaikymas. Toji sąmoningų moterų jaunesnioji karta iki šiol koncentravo savo energiją į vaikų lietuvišką auklėjimą, darbą lituanistinėse mokyklose ir jaunimo organizacijose. Daugelio šių moterų didžiausias gyvenimo uždavinys jau atliktas: vaikai baigia mokslus, šeimos lizdas pamažu tuštėja. Šiandien LMKF tikisi sulaukti talkos iš šių pajėgių lietuvių moterų.

Organizaciniame gyvenime taip, kaip ir sveikoje šeimoje, turi sutilti kelios kartos, viena kitą mylėdamos, gerbdamos ir suprasdamos. Mūsų yra labai maža, palyginus su darbu, kurį reikia tęsti. Lietuvės moterys, sulaukusios vidurinio ar vyresnio amžiaus, negali sau leisti prabangos koncentruotis vien į savo privatų gyvenimą. Stovint už organizuoto gyvenimo ribų, viena kitą savo egzistenciją pilnai įprasminti tegali tikrai išskirtino talento žmonės. Daugumas mūsų savo mažesnius gabumus galime išugdyti ir panaudoti tikrai susispietę į grupes, kur ir menkų pastangų suma gali tapti galinga ir naudinga mūsų visuomenei ir mūsų pavergtam kraštui.

LMKF kviečia lietuves moteris jungtis į šį didžiulį moterų sambūrių tinklą, kurio pagrindinis tikslas yra vieningai veikti šalia vyrų ir mišrių organizacijų mūsų krašto laisvinimo darbe šiuo metu, kai su organizuotu moterų balsu vis labiau skaitomasi laisvajame pasaulyje.

V. GALDIKAS
MOTERYS

AURELIJOS BALAŠAITIENĖS DEBIUTINĖ KNYGA

PR. NAUJOKAITIS

Aurelija Balšaitienė yra plačiai besireiškianti žurnalistė išeivijos lietuvių spaudoje. Jos gyvai parašytų reportažų randame „Dirvoje“, „Drauge“, „Darbininke“. Rašo ir probleminėmis temomis. Reiškiasi ir grožinėje literatūroje. „Draugo“ atkarpoje buvo išspausdinti keli jos romanai, bet geriausiai jai sekasi kurti noveles. Autorė turi ir pakankamą teorinę literatūros pasiruošimą. Gimusi 1923 m. Radviliškyje, baigusi Šiaulių mergaičių gimnaziją, studijavo Kauno universitete, Amerikoje studijas gilino Clevelando Western Reserve universitete.

1982 m. iš spaudos išėjo A. Balšaitienės novelių knyga „Susitikimas pamary“. Tai debiutinė knyga, kurioje sudėta 8 pasakojimai. Autorė gerai žino novelės teoriją: tai vieno žmogaus vienas gyvenimo atsitikimas, turįs stiprią intrigą ir netikėtą atomazgą. Ieškodama tų netikėtų atomazgų, staigių lūžių, autorė kartais įvykius supina dirbtinai. Sunkiai atnarpiojama pirmosios knygos novelės „Ponios Varputienės paslaptis“ atomazga su tų balerinos batukų pakeitimu kelis kartus.

Novelėje „Ir tokių reikia“ pinasi meilė, darbas sovietinėje santvarkoje ir patriotinės pareigos. Netikėtas Lūžis — sovietinis tardytojas tampa patriotiniu partizanų. „Pėdos sniege“ atskleidžia Vietnamo karo sukeltą kančią moters širdyje. Tačiau paskelbtasis mirusiu Viktoras netikėtai grįžta gyvas ir sveikas. „Laimė nelaimėje“ atskleidžia medicinai žinomą įvykį, kai pirmojoje automobilio avarijoje žmogus praranda atmintį, o antrojoje ją vėl atgauna — . Pasakojimas kiek ištęstas ir neturi netikėto psichinio lūžio (tai tik medicininis atvejis). „Dirvos“ novelės konkursą laimėjęs „Raudonas automobilis“ yra įdomiai sukomponuotas pasakojimas. Našlaitis Linas, priimtas į dėdės namus ir leidžiamas mokytis, vis dėlto nejaučia jam labai reikalingos žmogiškos šilumos. Ypač įkyrus ir įžūlus yra pusbrolis Algis. Linas yra nesugadintas berniukas, tačiau giminių

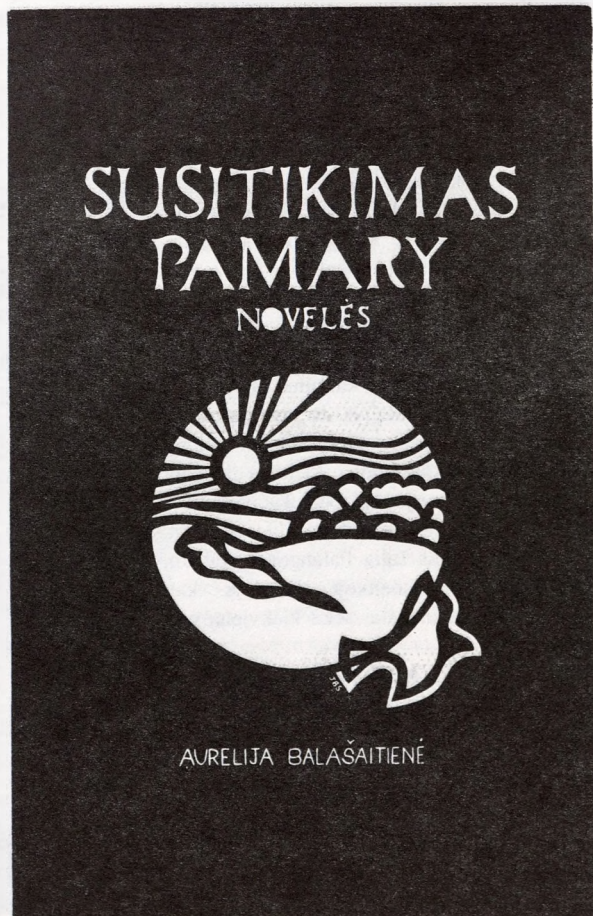
šaltumas ugdo jo širdyje pavydo kirminą, kuris pagaliau išlenda į paviršių lemiamu momentu: Linas sužaloja jam dėdės nupirktą dovanų automobiliuką, manydamas, kad ta dovana yra skirta Algiui. Čia autorė parodė, kad ir skaisti jaunuolio siela, nuolatos juntanti skriaudas ir giminių šaltumą, neatsilaiko prieš augantį pavydą. Tik skaitytojas pasigenda stipresnio Lino sielos paruošimo tokiam nedėkingam žygiui.

„Abejonės valanda“ remiasi atsitiktiniu sutapimu. Rimgailė įtaria savo vyrą neištikimybe, vyro kišenėje radusi svetimos moters laišką, kurs iš tikrųjų buvo tik

novelės ištrauka. Ir tas telefono suskambėjimas, kuris atomazgą pakreipia visai palankia linkme, yra dirbtinis išmislas.

„Kelonė į niekur“ yra turiningiausias knygos pasakojimas. Į pasaulinio garso dailininkus iškilęs lietuvis Vytautas Likonis motociklu grįžta į savo gimtąsias vietas, tikėdamasis rasti sąžinės ramybę. O neramus jis dėl labai pamiltos vokiečių Erikos mirties, kurios kaltininku laiko save. Tiesa, Erika žuvo maudyklėse šokdama nuo labai aukšto tramplyno, bet dailininkas savo elgesiu sužadino jos nervingumą. Mažame tėviškės bažnytkaimyje jis randa gerus žmones, geraširdį studentą, o ypač auksinės širdies ir didelio išsilavinimo kleboną, puikiai nusimanantį apie meną — jo įvairius stilius, sroves, idėjas. Pokalbiai su klebonu yra turiningi ir įdomūs. Klebono personažas beveik nesutelpa į novelės rėmus — jo turtingumui reikėtų apysakos, ar net romano. Tai vienas geriausių knygos pasakojimų, rodąs autorės erudiciją ir talentą.

Titulinis pasakojimas „Susitikimas pamary“ — Jau mažiau įtakingas. Sovietų okupacijos metu lietuvis partizanas slapstosi pajūrio krūmuose sunkiai pastebimoj

J. Pumputienė

Atrodė, kad keliauju pėsčiomis labai lengvai, nes nieko nesinešu su savimi. Gerai žinomas kaimo kelelis, kuriuo daug kartų esuėjusi pas draugę Sabiną. Skubu šiuo keleliu, bet atsiduriu į pylimą — asfaltuotą kelią. Stabtelėju. Kas čia dabar? Kažkas netaip. Iš kur tas kelias, nuo kurio ir miškelio medžiai nutolę. Kieno tai rankos su mašinomis sukasė ir apipylė derva. Kadaise čia buvo siauras, karts nuo karto su posūkiais, smėliu pabarstytas keliukas, einąs papieviais pro sodybas ir miškelį. Visai ne tas vaizdas. Paklydau — šoko mintis. Sustoju. Žvilgtieriu į vieną pusę ir į kitą. Matau važiuoja autobusas, viena kita mašinėlė. A, naujas kelias — stringa galvon. Greit atgaunu gerą kryptį ir einu tolyn link draugės kaimo. Lūpos padžiūvusios, lyg noriu gerti, bet tuoj už šitos pievos bus vingiuotas, su dūburiais tarp daugybės alksnių, skaidrus upelis. Dar keliolika greitų žingsnių ir upelis. Krantas išplautas ir dūburys į kitą pusę, o ant kranto tik keli nuskurę alksniai. Šie medžiai auga metų metais, o dabar? Drebančiu liepteliu perbėgu į kitą upelio pusę ir pasuku dešinėn.

Ten toliau siūbuodavo rūgių laukai. Tarpe eželių rasiu saldžių žemuogių ... Skubu. Taip! Matau siūbuoja neužmatomas rūgių laukas. Priartėjus nerandu eželių nei saldžiųjų uogų. Žmogus su traktorium, svetimųjų verčiamas, verdamas išrovė žemuoges. Skubu toliau link draugės namų. Pereisiu "sacharos" kalnelį, ir atsivers didelė, žalia, žydinti lanka. Kalnelio smėlis saulutės šviesoj blizgėdavo, lyg auksas, o dabar tamsus. Gal mano akys neatskiria spalvų, o gal netikrą kryptį turiu? Skubu arčiau. Aiktėlėju. Ogi, stovi žalios pušelės ... "Sachara" atskiesta žalsvumu. Einu. Už tų pušelių turi būti gražios, pilnos žydinčių gėlių pievos, o kiek toliau Sabinos tėviškė, paskendusi medžiuose. Dar žingsnis, dar žingsnis ir išvydau pievą, kuriose žydi dobilai ... "Na ką? Sabinos tėvelis, mokąs gerai ūkininkauti, turbūt užsėjo baltais dobilėliais", manau.

Nusiskinu dobilėlį, pasikvėpinu. Beveik bėgte prabėgu dobilieną ir greit smuksiu į neišpasakytai jaukią, gražią, didelę sodybą. Man, miestelio gyventojai, bus širdies atoslūgis, poilsis sodžiuje. Ten pajusiu vidudienio tylą, kurioje girdėti tik darbščiųjų bitelių dūzgimas bei milžinkapių didvyriškos pasakos. Prisiskinsiu krepšelių braškių, geltonųjų serbentų. Su Sabina

papurtysime seną, aukštą medį ir nukris didelės, sultingos kriaušės ar miltingos dūlės. Kiek daug visokių skanumynų. Nueisiu į kitą namo pusę, į margaspalvį darželį, kur kvepės rezetos, pinavijos, kur pakibę jurginų žiedai. Pavaikšciosiu vyšnių alėja ir prisiskinsiu jų kekėmis. Ką besakyti apie gerąją Sabinutę, jos sesutę, broliuką ir tėvelius. Jie visi tokie geri, malonūs. Sabinos mamulė iškepėdavo blynėlių, paskanindavo rūgščia grietine, ant stalo pastatydavo ašotį pieno ir liepdavo valgyti. Jos užuotas tėvelis, lininiais, baltai apsirengęs, su šiaudine kepure atrodydavo pilnas orumo ir jam pasirodžius pajusdavom ramumą ir rimtį.

Kojas metu vieną už kitą smarkiau. Skubu. Beveik bėgu. Noriu kuo greičiau išvysti sodybą, apsuptą aukštais klevais, uosiais, ievomis ir mielus žmones. Tuoj pamatysiu visą sodybą, kurioje nekartą su Sabina sėdėdamos po senu, augalotu klevu pindavome auksinių svajų tinklą ... Staiga išgirstu tolimą duslią, švelnią tango plokštelės muziką su daina:

Aš noriu prisiglaust prie tavęs
Ir išgirsti tada savo meilės kančias,
Bet aš žinau, kad mylėti nenori tu,
Kad tau meilė juokai, nors aš myliu šventai.

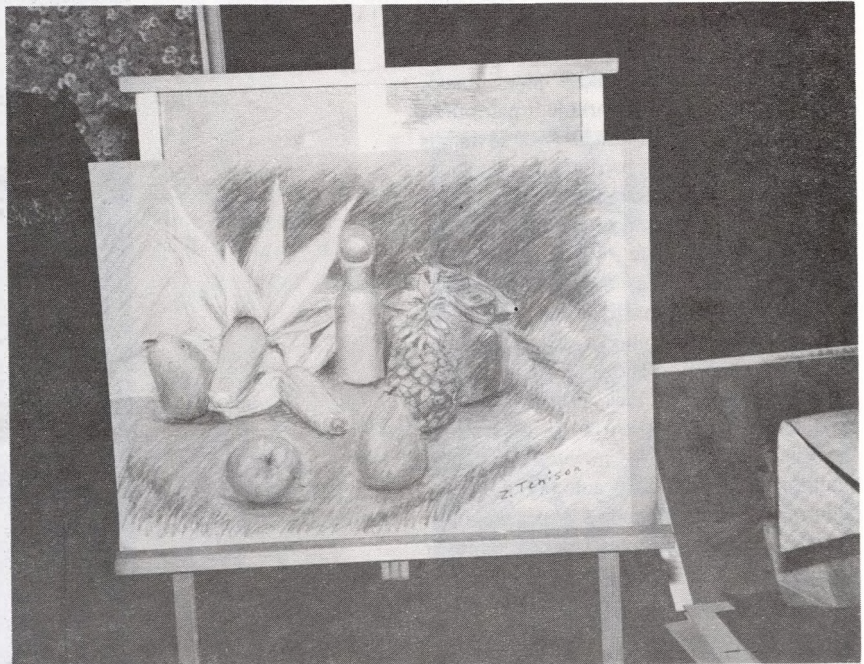
trobėlė. Bet ten netikėtai užklysta graži, maloni mergaitė. Romantika! Tačiau enkavedistai slėptuvę suseka, ir partizanas suimamas, suimama ir mergaitė Jolanta. Per ją iš sovietinio kalėjimo nori išsigelbėti jos tėvas. Jolanta priverčiama tekėti už sovietinio tardytojo ir netrukus nužudoma. Vokiečiams užėjus, iš kalėjimo išlaisvinamas partizanas Pakalnis. Jo susitikimas su džiova mirštančiu, kalėjime nualintu Jolantos tėvu skaitytojui atskleidžia daugiau šios šurprios istorijos epizodų. Tačiau sunku įtikėti, kad partizanas būtų ilgesnį laiką galėjęs slapstytis šalia Palangos esančiam miškelyje, toje menkoje trobelėje, kai sovietiniai pasieniečiai sekė kiekvieną pajūrio pėdą.

Su šia knyga A. Balašaitienė pasirodė, kad ji turi ir beletristės talentą. Jos pasakojimas sklandus, lengvas, nors ypatingomis stiliumis puošmenomis ir nepasizymi.

Aurelija Balašaitienė, SUSITIKIMAS PAMARY, novelės. Mecenatų padedama, išleido leidykla "Viltis", 1982 m. Viršelį nupiešė Jūratė Balašaitytė-Salerno, 216 psl., kaina nepažymėta.

Z. TENISONAITĖ

STUDIJA

Taip gera širdyje. Garsai artėja, artėja ir pagaliau susilieja į didingą šokių melodijos visumą. Lengva, grakšti muzika sklido Sabinos namuose, kai visa penktoji A ir B klasė susirinkome malonią pavasario pavakarę.

Spalvingai išpuoštas šokių kambarys. Iš kambario vidurio eina platūs ir siauri, karpyti įvairių spalvų šilkiniai kaspiniai, ant kurių išpiešta — saržuoti klasės mokiniai, mokytojai, o centre Sabinutė. Kiekvienam parašytas pritaikytas posakis. Tarp kaspinų kur ne kur kabo žemyn nuleistos iš popieriaus padarytos didelės saulėgražos. Kai poros sukasi šokių sukuryje, kaspiniai supasi, o saulėgražos šypsosi visiems.

Klasės mergaitės, berniukai žaidžiamie ratelius, šnekučiuojamės, dalom „žiedą“, krečiame jaunatviškus pokštus, šokame. Dauguma nežinome vieno pokšto, kad mergaičių klasės „svajotoja“ — Mėta susiderėjo su keliomis mergaitėmis iš saldinių dėžės, kad ji pavilius Levą, Inį ar Myką nuo klasės „afrodičių“. Mėta tamsiabrūvė, vidutinio ūgio, ne iš grakščiųjų.

Prieina Levas, nusilenkia pakviesdamas mane šokti. Levas augalotas, kaštaniniais plaukais su bangele priekyje. Jis geras šokėjas, kaip sakydavome, kad sukasi su visokiais „išraitymais“. Kaip linksma šokti valsą su Levu, lyg pūkam vėjo nešami siūbuojame per kambarį. Levas pašnibždom į ausį man sako: „Žiūrėk, kokia puošni Mėta šį vakarą“.

Užmetu akį į Mėtą. Veidų skruosteliai patepti raudonu dažu ir apiberti balta kreida. Plaukai nukirpti, paraityti, nors vakar buvo kaselės. Uniforminė plisuota suknelė patrumpinta. Suknelės apikaklaitė ir rankogaliai iš blizgančio balto šilko. Stovi veidą nutaisiusi šypsniui, bet jame matosi neramumas ir suirzgimas. Atsisloja arčiau tai prie Levo, tai Inio ar Myko ir stypčioja, forsuoja prieš juos. Mėta galvoja, kad berniukams tuo patiks; jie užkalbins, pakvies šokti ir sekios ją iš paskos, o tada laimėta — berniukas ir saldinių dėžė. Myko, Inio ir Levo mergaitės, pastebėjusios tokią menką konkurenciją, pradėjo šaipytis. Berniukai nekreipė dėmesio į Mėtą, o jei pažvelgė, tik su pajuoka bei gailėsčiu. Kitą dieną mergaitės dalinosi saldainiais, o Mėta verkė, kad nepaviliojo.

Artėju. Matyti porą klevų, o daugiau nieko. Gal paklydau — skrieja mintis. Apžvelgiu. Žemės aukštuma, aplinka ta pati. Kiek toliau matau tuos pačius kaimynų kiemus su trobesiais. Bėgu arčiau. Sodo nėra. Namų nėra, tik viduryje apleistas

• ORGANIZACINĖ VEIKLA

K.L. KATALIKŲ MOTERŲ D-JOS MONTREALIO TRISDEŠIMTMETIS SKYRIAUS

1982 m. gruodžio mėn. 4-5 dienomis Montrealio skyrius paminėjo savo veiklos trisdešimtmetį. Skyrius buvo įsteigtas 1952.III.23 a.a. kun. Kazimiero Pečkio, S.J. paskatinimu ir naujai į Montrealį atvykusių pokario imigrantų iniciatyva.

Prisiglaudusios prie naujai besistiegančios Aušros vartų parapijos, skyriaus narės, nors ir priklausydamos dviem parapijoms, savo veiklą išvystė ir tęsė šios parapijos globoje.

Pradžioje veikla reiškėsi D.P. Stovyklose pasilikusių tautiečių šalpa, parama besikuriančiai Aušros Vartų parapijai, jaunimo organizacijoms. Vėliau, aktyviai įsijungusios į besikuriančią Lietuvių Bendruomenės Montrealio Apylinkę, katalikės

moterys sukoncentravo dėmesį į kultūrinius parengimus ir kitokius rengimus, siekiančius išlaikyti ir propaguoti lietuviškąsias tradicijas ir papročius.

Buvo rengiamos paskaitos, parodos, koncertai, vakarienės, Velykų stalai, konkursai ir pan. Gautas pelnas išdalintas spaudai, lituanistinei mokyklai, Vasario 16 Gimnazijai, parapijai ir kitiems lietuviškiems reikalams.

Pats trisdešimtmetis buvo paminėtas per dvi dienas. Šeštadienio vakarą Aušros Vartų salėje skyriaus pirm. G. Kudžmienė atidarė keramikės V. Balsienės parodą. Pirmininkė pasveikino gausiai susirinkusius svečius ir supažindino visus su dailininkės nueitu keliu. Su savo darbo pobūdžiu ir technika supažindino pati menininkė. Parodoje buvo išstatyta virš 150 darbų, kurių didelė dalis pasiliko puošti montrealiečių namų.

Sekmadienį, gruodžio 5 d., 11 val. šv. Mišios buvo laikomos už gyvas ir mirusias d-jos nares, o ties altoriumi garbingą vietą užėmė skyriaus vėliava. Mišias laikė ir prasmingą šventei bei adventui pritaiktą pamokslą pasakė „Tėviškės Žiburių“ redaktorius kun. dr. P. Gaida.

Po pamaldų salėje vyko akademija. Skyriaus pirm. G. Kudžmienė pakvietė dvasios vadą kun. J. Kubilių, S.J., invokacijai. Jis priminė mirusias ir gyvas veikejas.

Pirm. G. Kudžmienė priminė per 30-tį metų nueitą kelią ir katalikų moterų darbus religinėje, kultūrinėje bei labdaros srityse.

K.L. Bendruomenės Montrealio apylinkės pirm. V. Piečaitis sveikino visų Montrealio organizacijų vardu, linkėjo sėkmės ir priminė, kad katalikės moterys žinomos ne savo šūkais ar uniformomis, bet jų darbais kalba už jas. Hamiltono skyriaus vardu sveikino E. Kairienė ir įteikė dovanų albumą. Kun. dr. P. Gaida sveikino K.L.K. Centro, Kanados Lietuvių Kunigų Vienybės ir „Tėviškės Žiburių“ vardu, įteikė dovaną savo paruoštą knygą „Nemarus Mirtingasis“.

Raštu sveikino K.L.K. Moterų D-jos centro valdybos pirm. Dr. O. Gustainienė,

G. Kudžmienė

dirvonas, kuriame linguoja senas uosis, o aplink supasi smilgos...

Pabundu, perbraukiu delnu per akis. Žvilgtelį į laikrodį ant stalelio. Dar tik ketvirta valanda ryto. Ir vėl užmiegu, pamiršusi jaunystės sapną.

Keramikos paroda
Montrealyje, dešinėje
ker. V. Balsienė ir
kun. J. Kubilius, S.J.

**Lietuvos Dukterų — Juno Beach Fla.,
susirinkimo dalyvės su viešniomis:** (sėdi iš
k.) pirm. A. Biliūnienė, J. Račilienė, R.
Snarskienė, sekr. E. Damijonaitienė, išd. J.
Šalkauskienė; K. Giniotienė; N. Kulpa-
vičienė, O. Vaitkienė, M. Slavinskienė, S.
Balčiūnienė; (apačioje) L. Slabokienė, J.
Jokubaitienė, A. Kulpavičienė, M. Gin-
cienė, J. Manomaitienė, nar. D. Valod-
kienė, H. Žitkienė, A. Pilipavičienė, E.
Sniegaitienė.

“Moters” red. N. Kulpavičienė, Lietuvos
Kankinių parap. skyrius, Prisikėlimo parap.
Skyrius ir Delhi skyrius.

Paskaitą “Maironis — tautos kunigas”
skaitė “T.Ž.” redaktorius kun. dr. P.
Gaida. Po paskaitos visi vaišinosi moterų
paruoštais pietumis.

Nors Montrealio skyrius ir nepasižymi
gausiu narių skaičiumi, tačiau nesibijo
užsibrėžti darbų, kurių privengia daug
gausesnės turtingesnės organizacijos.

Valdybą tuo metu sudarė: pirmininkė G.
Kudžmienė, vicepirmininkė D. Staškevi-
čienė, sekretorė B. Rupšienė, kasininkė E.
Kerbelienė ir valdybos narės — A.
Mališkienė ir T. Čipkienė.

D.S.

1938 METŲ MISS PALANGĄ PRISIMINUS

Dažnai mes rašome, dedame fotografijas
ir kalbame apie svetimtautes gražias
moteris, o užmirštame savas lietuves. Jų
mūsų tarpe daug buvo ir yra. Čia noriu pri-
siminti neseniai sužinotą man liūdną nau-
jieną, kad Australijoje prieš keletą metų
mirė Jadvyga Smailytė — Ivoškienė; kuri
1938 metų Palangos kurorte buvo išrinkta
grožio karaliene.

Veterinarijos Departamento 1938 metais
buvau nukeltas į Čikiškės vls. Kauno aps.
Ten su Smailyte teko asmeniškai

JI UŽBAIGĖ

ŠIOS

ŽEMĖS KELIONĘ

Š.m. vasario 7 d. Miami, Floridoje, mirė rašytoja, žurnalistė ir visuomenės veikėja a.a. Janina Pakštienė-Narūnė, sulaukusi senatvės.

Velionė buvo gimusi 1895 m. gegužės 17 d. Panevėžyje. Baigusi Panevėžio gimnaziją, ji studijavo Petrapilyje. Nepriklausomais laikais gyveno Kaune ir dirbo Žemės ūkio ministerijoje. Prasidėjus II p. karui, su šeima pasitraukė į Vakarų. Pradžioje gyveno Austrijoje, vėliau Columbijoje ir pagaliau įsikūrė JAV-se.

Nuo pat jaunystės ji domėjosi spauda. Išeivijoje daugiausia rašė į „Draugą“, „Tėviškės Žiburius“ ir kitur. Ji buvo nuoširdi bendradarbė ir mūsų „Moters“ žurnalo. Ji yra autorė ir kelių knygų, skirtų mūsų jaunimui, kaip „Jaunieji daigeliai“ ir kt. Jos „Gintarėliai“ yra išversti į anglų, ispanų ir vokiečių k. Stambesnis veikalas — „Pirmūnės akademikės.“ Šioje knygoje autorė suregistravo visą eilę mūsų vyresniosios kartos aukštąjį mokslą baigusiu mo-

terų. Yra rašiusi ir atsiminimų, pvz.: „Trys ir viena.“ Paliko daug nespausdintų tautinio ir religinio turinio eilėraščių.

Gedulingas Šv. Mišias už velionės sielą,

atnašavo kun. dr. V. Andriekus. Palaidota vasario 10 d. Miami, Fl. Pasiliko liūdinti dukra, žentas ir anūkė.

S.G.

JANINA NARŪNĖ

susipažinti, apie porą metų tame pačiame rately bendradarbiauti, jai papiršliauti, o ištėkėjus jų šeimoje maitintis. Ji yra kilusi iš Žeimelio ir buvo baigusi Šiaulių gimnaziją bei mokytojų kursus. Pirmas jai paskyrimas kaip tik ir buvo kaime netoli Čekiškės miestelio. Ji buvo gana gražiai nuaugusi, šviesiaplaukė, gražaus veidelio, kokių 21 metų mergaitė. Ji būdavo visuomet linksma ir vertinanti savo grožį. Jeigu kalbėdavo apie vedybas, tai tik vedybos su karjera. Tačiau nedėkinga kaimo pradžios mokyklos aplinka jai tos karjeros vedybose nežadėjo. Dažnai atėjusi iš kaimo pasiimti pašto, ji, užėjus pas mane, apie tą vedybų karjerą užsimindavo ir apgailėdavo kaimo mokyklos vienvietę. Smailytė, ištėkėjusi už Čekiškės mokyklos vedėją, tos vedybų karjeros dažnai pasigesdavo ir man pagraudendavo. Pasitraukus į Vokietiją ir emigravus į Australiją, jos šeima iširo, o ji, vėliau gavusi sunkią muskulų atrofijos ligą, viena, ilgai iškankinta ligos, užbaigė savo dienas prieš keletą metų.

Jonas Prunskis

Miss Palanga — 1939 m., viduryje antroje eilėje, Jadvyga Smailytė, dešinėje jos vyras, trečioje eilėje trečias iš d. J. Prunskis, „Moters“ bendradarbis.

KONSULĖ J. DAUŽVARDIENĖ (DEŠINĖJE) SU
VICEKONSULE M. KRAUČIŪNIENE.

ČIKAGOJE NAUJA VICEKONSULĖ

Nuo šių metų sausio mėn. **Marija Kraučionienė** Valstybės Departamento yra patvirtinta vicekonsule prie generalinės konsulės Juzės Daužvardienės Lietuvos konsulate Čikagoje. Toms pareigoms ją rekomendavo Lietuvos diplomatijos šefas St. Lozoraitis Romoje, o raštą įteikė Lietuvos atstovas dr. St. Bačkis Washingtonė.

Nuoširdžiai sveikiname abi diplomates ir linkime ištvermės bei pasiryžimo visuose pavergtos Lietuvos gelbėjimo darbuose.

Dail. Snaigė Valiūnaitė-Šileikienė kartu su **dail. Stephanie Rayner** surengė grafikos parodą tema "Uncomon Ground". Paroda vyko Bramptono miesto galerijoje (Ontario) š.m. balandžio mėn. Jaunoji dailininkė meną studijavo Toronte ir Paryžiuje, dažnai dalyvauja įvairiose meno parodose.

* * *

Aktorė Ingrida Blekytė(Ingrid Blekys), šiuo laiku dirba Čikagos "Court" teatre. Dramos meną ji studijavo Montrealyje ir Čikagoje. Jei teko vaidinti įvairiuose teatruose, taip pat ir žinomam Stratford Festival teatro Shakespeare pastatymuose.

Kilimų paroda "Galerija", Čikagoje; iš k. A. Veselkienė, Z. Juškievičienė ir dail. A. Tamošaitienė

Iš Žemaitijos į Australiją—tai tolimas kelias, perpintas išeivių dalios vargais, paženklintas asmenine tragedija, papuoštas meniniais atsiekimais. Tai Irenos Jokūbauskienės kelias, kuriuo ji tebekeliauja vis save tobulindama.

Irenos maloni asmenybė, visad giedri nuotaika, pozityvi pažiūra į gyvenimą ir jo šešėlius, padėjo nugalėti daug kliūčių ir suteikti lietuvių bendruomenei realios paramos, dirbantis Lietuvių Katalikių Moterų draugijoje Melbourne. Savo igimtu tapybos talentu ji džiugina meno mėgėjų širdis Viktorijoje ir už savo valstijos ribų.

Irena Jokūbauskienė pabaigė meno mokyklą, bet vis dar semiasi žinių Victorian Art Society kursuose, kuriuose jai savo laiku mokytojavo William Frater ir latvis Karlis Mednis. Ji yra surengusi individualinę savo darbų parodą Adelaidėje ir dažnai dalyvauja grupinėse parodose Melbourne. 1977 m. ji laimėjo pirmą prizą už savo kūrinį "The Ethnic 77 Exhibition". Be to, už kitus darbus yra gavusi net 14 "Highly Commended" pažymėjimų. Jos kūriny "Zhivago People" buvo kritikų gerai įvertintas ir atžymėtas "Honourable mention" pagyrimu. Kas paskatino ją reikštis mene? Leiskime jai pačiai pasisakyti:

"... visad mylėjau meną ir praleidau daug malonių valandų draugaudama su teptukais ir spalvomis. Australijoje mano nerami dūšia neilgai džiaugėsi keturių sienų prieglobstyje. Kažkas vis ragino įsigyti daugiau žinių, tobuliau išreikšti viduje susikaupusius pojūčius ir idėjas. Pradėjau lankyti meno mokyklą, ir vis naujas ir naujas gimdavo paveikslas. Su džiaugsmu skubėdavau namo, nešdama naujausią "šedevrą", nes turėjau gyvenimo draugą Algirdą, kuris didžiavosi ir su meile sekė mano pažangą. Jis buvo geras kritikas, patarėjas ir skatintojas. 1977 m. po jo mirties, maniau, kad ir man gyvenimas sustojo. Slinko liūdni mėnesiai—praslinko pilki metai. Retkarčiais vis grįždavau prie dažų ir teptukų. Pradžioje, tik dulkeles pavalyti. Vėliau išdrišau keletą brūkšnių. Pamažu prasilažė ledai. Vėl pradėjau lankyti meno mokyklą, dalyvauti meno išvykose ir parodose. Esu dėkinga Aukščiausiam, kad davė truputį gabumų, o svarbiausia meilę menui, kuris padėjo kritiskame momente vėl atsistoti ant kojų."

Menininkė yra jautrios sielos, kiek romantiškos nuotaikos alyvinės tapybos atstovė. Polinkis į idealizavimą ir romantizmą supo ją nuo vaikystės. Ji užaugo ir praleido jaunystės dienas Užventyje, rašytojos Marijos Pečkauskaitės "Sename davare". Šis gražus Žemaitijos kampelis, įdomi, paslaptinga, istorinės asmenybės paženklinta sendvario atmosfera, turėjo įtakos jos dvasinėje ir estetineje brendimo eigoje. Ši atmosfera nustatė ir ateities gaires. Be keletos stipriai pagautų portretų, jos palinkimas į svajingus naturmortus ir poetiškus peizažus nėra atsitiktinis!

Anksčiau tapytuose paveiksluose jau juntamas kompetentingas teptuko valdymas, skoningas šviesių, gaivių spalvų derinimas, akį glostanti kompozicija, gerai išbalansuotas fonas. Bet šituose kūriniuose atsispindi tik viena dailininkės asmenybės

dalys. Ta dalis, kuri dar turi tamprius ryšius su praeitimi. O gal tai yra nepasitikėjimas savo sugebėjimais ir baimė atsipalaiduoti nuo seniai užsibrėžtos ribotos tematikos ir išpildymo technikos. Visgi menininkės artistinis vystymasis nesustojo šitoje plotmėje. Jau keleri metai, kaip jos tematikoje ir paletės evoliucijoje įvyko posūkis. Palikusi savo atelje, išėjo tapyti į gamtą. Naujuose kūriniuose potėpių ryžtas, spalvų gama vykusiai pagauna šio seno kontinento, vėjo ir retoko lietaus nuniveliuotos gamtos atšiaurų grožį, sutvystantį saulėtekio ir saulėleidžio sodriose varsose.

Paveikta gamtos didingumo ir noro jį atkurti esmėje, dailininkė vis daugiau pasikliauna savo vidine akimi ir duoda teptukui laisvę. Todėl jos kūryba sustiprėjo ir pasidarė svaresnė, peizažai išryškėjo savita išraiška.

Isolda I. Poželaitė-Davis

J. Jokūbauskienė

Medžiai

DR. P. KALADĖS KNYGA

“MAISTAS IR LIGOS”

JONAS PRUNSKIS, DIPL. CHEM.

“Moters” žurnalo redaktorės paskaitintas, rašau savo nuomonę apie pereinamais metais knygų rinkoje pasirodžiusią dr. P. Kaladės knygą “Maistas ir Ligos”. Kas studijavo universitete biochemiją, tai toje knygoje ras daug tų pačių formulių bei minčių. “Maistas ir Ligos” galima laikyti suprastinta biochemija, pritaikyta visuomenei, t.y. išimant kai kuriuos mažiau reikalingus visuomenei subjektus, perdurbant lengviau suprantama kalba ir papildant gausiai medžiaga iš įvairių šaltinių apie darytus įvairius bandymus su gyvuliais. Pačios formulės “Maistas ir Ligos” knygoje asmeniui, nestudijavus organinės chemijos universitete, gal ir bus sunku suprasti. Tam pailiustruoti pateikiu pavyzdį: pas mane atėjo mano nuolatinis šachmatų partneris Petras su žmona Gražina ir atsinešė tą knygą. Jie abudu baigė Kauno suaugusių gimnaziją, Petras Karo Mokyklą, o Gražina humanitariniame fakultete studijavo. Jų nuomone, ta knyga turi per daug jiems nesuprantamų formulių. Aš visiškai sutinku su jų nuomone, kad toje knygoje formulės be studijų organinės chemijos bus sunkiai suprantamos, o cholesterolio formulė nestudijavus chemijos gali atrodyti baisesnė už skorpioną. Tačiau šios knygos tekstas visai suprantamas ir naudingas eiliniam skaitytojui, nekreipiant dėmesio į formules. Kalbant apie šią knygą reikia apibūdinti, kas yra biochemija? Laisvai vertinant, biochemija yra tai cheminiai procesai gyvam organizme. Antra, ar asmuo studijavęs biochemiją, gali rašyti apie metabolizmą ir maistą bei jo įtaką į organizmą? Biochemiją studijavęs ne tik gali kalbėti apie metabolizmą, maisto įtaką į žmogaus organizmą, bet gali tą viską pavaizduoti ir ant popieriaus formulių pavidale. Juk biochemikai, biologai,

chemikai ir zoologai atlieka visus bandymus su gyvuliais dažniausiai universitetuose bei maisto laboratorijose, o medikai pasinaudoja tų tyrimų rezultatais. Aš ir pats, studijuodamas chemiją 1959 metais, dirbau Loyolos universiteto medicinos fakulteto laboratorijoje, o mano atliktais bandymais pasinaudodavo medikai. Gydytojai patys tyrimų su gyvuliais nedaro, bet jie pasinaudoja padarytais anksčiau minėtų asmenų tyrimais. Gydytojo pagrindinis uždavinys — ligos nustatymas ir jos tinkamas gydymas.

Dr. P. Kaladė “Maistas ir Ligos” knygos parašymui profesionaliai yra gerai pasiruošęs, gerai tą dalyką išstudijavęs, o kas studijavo biochemiją universitete, tas neras nieko priešingo jo išdėstytoms mintims. Tos knygos parašymui autoriui užėmė daugiau negu tūkstantis darbo valandų. Netikiu, kad jis už tą sugaištą laiką būtų gavęs tinkamą atlyginimą. Nė vienas gydytojas, uždirbdamas 50 dol. per valandą, o chirurgas gal ir daugiau negu 100 dol. per valandą, nenorės tokiai knygai skirti tiek daug neapmokamų valandų jai parašyti. Čikagoje yra dr. J. Adomavičius, kuris visuomenei informuoti skiria daug valandų nemokamai per spaudą ir per radiją. Kas seka dr. J. Adomavičiaus sveikatos patarimus ir palygins su dr. P. Kaladės parašytomis toje knygoje mintimis, tai patvirtins, kad jos atitinka ir tarp savęs neprieštarauja. Dr. P. Kaladės pareikštos mintys knygoje gausiais patarimais, lengvai skaitomos ir suprantamos, pajvairintos gausiais bandymais su gyvuliais pavyzdžiais. Yra nurodyti ir šaltiniai, iš kur tie bandymai imti. Eiliniam skaitytojui tos formulės bus nesuprantamos, todėl jos galima ignoruoti.

Knygos trūkumai. Dr. P. Kaladės “M. ir L.” knyga neturi aprašomų dalykų alfabetinio turinio, kuriame puslapy kalbama apie karcinogenus, cholesterolį, hipertensiją ir kt. Be to, alfabetine tvarka reikia pažymėti puslapį. Taip yra vadovėliuose ir rimtose knygose. Psl. 556 karcinogeninių chemikalų sąrašas yra geras dalykas, tačiau skaitytojui būtų geriau suprantama, jei chemikalus, vartojamus maisto dažymui ar konsistencijai, klasifikuoti į chemikalus augalinės kilmės, kurie maiste daugiausia nekenksmingi žmonių sveikatai. Chemikalus, pagamintus laboratorijose, o ypač iš akmens anglių dervos, kurių dauguma karcinogeniniai ir jų maiste vengti, knygoje pabrėžiant, kad vartoti gėrimus ir maistą stengtis nedažytus. Psl. 542 autorius rašo kad miltų baltinimą azototrichloridu buvo

uždrausta F. ir D. administ. 1949 metais, dabar juos baltina kitais chemikalais. Vokietijoje baltinti miltus draudžiama. Ar negeriau, jeigu dr. P. Kaladė būtų pataręs vartoti miltus iš viso nebalintus (unbleached)? Būtų gerai, kad šioje knygoje būtų ir šiek tiek apie kosmetiką, kad moterys nevartotų plaukų dažymui, o ypač blakstienų, antakių bei vokų nedažytų dažais, pagamintais iš akmens anglių dervos, nes gali smarkiai pakenkti regėjimui, nes jų dauguma karcinogeniniai.

Nežiūrint šių trūkumų, ši knyga yra labai naudinga žmonėms ir ją turėtų įsigyti kiekvienas. Atrodo, lietuviška visuomenė šią knygą teigiamai įvertino ir visas knygas išpirko, o ją pirko ir mano gerai pažįstama trijų gydytojų šeima. Reikia manyti, kad dr. P. Kaladė išleis antrą laidą su trūkstamais papildymais. Ši knyga mūsų tautiečiams ir reikalinga, ir naudinga, ir galima pasakyti, jog būtina turėti.

**Moters žurnalas
skelbia straipsnio
konkursą tema:
“LIETUVĖ MOTERIS
IR MŪSŲ TAUTINIO
IŠLIKIMO
PROBLEMOS
IŠEIVIJOJE”**
**Skiriamos premijos
pirmoji — \$100 ir dvi
po \$50. Konkurse gali
dalyvauti visi.
Straipsnio
ilgis nenustatyta.
Rašyti mašinėle arba
aiškiai ranka. Straips-
nius, slapyvardžiu ir
pavarde vokelyje,
prisiųsti iki š.m.
rugpiūčio mėn. 31 d.
adresu: “Moteris”
— Konkursas,
1011 College St., Toronto,
Ont. Canada, M6H 1A8.
“Moters” redakcija**

• Madų ir grožio
pasaulis

Veda I. KAIRIENĖ

Sol. O. Jemeikienė yra žinoma dailių rankdarbių kūrėja. Savo megztus rūbus ji demonstravo Lietuvių Dukterų susirinkime Juno Beach Floridoje.

• Šeimininkų kampelis

Veda L. MURAUSKIENĖ

Agurko salotos

- 2 angliški agurkai,
- 1 p. jogurto,
- 4 štl. kapotų mėtų lapelių,
- druskos, skiltelė česnako.

Agurkus nulupti ir labai plonai supiaustyti riekelėmis. Jogurtą sumaišyti su mėtų lapeliais. Servavimo indą įtrinti sutrinta česnako skiltele, ir sudėti su jogurtu sumaišytus agurkus. Uždengus indą, palaikyti šaldytuve apie 1 val.

Morkų pyragas

- 1 sv. tarkuotų morkų,
- 1 sv. cukraus,
- 1 sv. miltų,
- 2 št. sviesto,
- 1 pk. kepimo miltelių.
- prieskonių — gvazdikėlių ir cinamono miltelių.

Sviestą sulydyti, viską gerai išmaišyti, sudėti į sviestuotą formą ir kepti karštoje orkaitėje.

Sausas plokštainis

- ½ sv. sviesto,
- ½ sv. cukraus,
- 3 tryniai,
- 1 kiaušinis
- 1 pk. kepimo miltelių,
- midgolų kvapo prieskonio,
- miltų, kaip makaronų teslą.

Kiaušinius ištrinti su cukrumi, sudėti sviestą ir prieskonius, gerai ištrinti. Įdėti miltų, išminkyti, kad tesla būtų tokia, kaip makaronam. Įdėti į sviestuotą formą ir kepti vidutinėje temperatūroje. Jei norima, ant viršaus galima uždėti uogienės ir pabarstyti ta pačia tarkuota tesla sumaišyta su sviesto gabalėliais.

Riešutinis kepsnys

- 1/2 p. miltų,
- 1/4 p. cukraus,
- 1/2 p. nesūdyto šalto sviesto.

Sumaišyti miltus su cukrumi, įdėti sviestą ir smulkiai sukapti. Kai masė pasidarys kruopų pavidalo viską sudėti į stiklinį kepimo indą ir viską gerai įspausti dugne ir šonuose; uždengti "foil" ir kepti orkaitėje apie 12 min. prie 350°; iškepus atvėsinti, neišimti iš formos. Paimti: 3 kiaušinius, 3/4 p. cukraus ir 1½ p. kapotų (Walnuts) riešutų. Su elektriniu plaktuvu plakti kiaušinius, kol masė sutirštės ir pradės putoti, plakant po truputį supilti cukrų. Gerai išplakus įmaišyti riešutus ir šią masę supilti į iškeptą plutą, įdėti į orkaitę ir vėl kepti apie 35 min. prie 350°. Atvėsinti ir servuoti.

Varškės bandelės

- 1 sv. varškės,
- 3 p. miltų,
- 1 sv. sviesto,
- 1 kiaušinis,
- marmelado, druskos

Miltus, išplaktą kiaušinį, sviestą, varškę ir druską sukapti ir greitai išminkyti. Padėti į šaldytuvą ir palaikyti 30 min.; išėmus iškočioti, sulankstyti ir vėl laikyti šaltai, kartoti 3 kartus. Iškočiotą teslą supjaustyti kvadratiniais, sudėti į miltais pabarstytą skardą ir kepti karštoje krosnyje, kol gražiai pagels. Iškeptas bandeles patepti marmeladu.

Skryliai su varške

- 3 p. miltų,
- 1 kiaušinis,
- 1½ št. sviesto,
- 1/2 p. vandens, druskos, varškės.

Teslą išminkyti, iškočioti ir supjaustyti kvadratiniais. Išvirti pasūdytame vandenyje, išgriebus sudėti į pašildytą indą, užpilti tirpintu sviestu arba grietine. Ant viršaus sudėti sutrupintą varškę.

Obuolių gira

- 1 sv. džiovintų obuolių,
- 24 l. verdančio vandens,

- 2 citrinos
- 2 sv. cukraus,
- 20 g. mielių

Obuolius užpilti užvirintu, karštu vandeniu; palaikyti kol atvės, tada iškošti; sudėti cukrų, citrinų sunką, išskiestas mieles ir gerai išmaišyti; kai pradės putoti, supilti į butelius ir laikyti šaltai.

Agurko ir jogurto salotos

- 1 didesnis agurkas,
- 1 št. aliejaus,
- 1 št. balto vyno arba acto,
- 1 p. jogurto, be prieskonių
- 2 sutrinto česnako skiltelės,
- 1/2 p. smulkiai kapoto svogūno,
- 1 salotos galva,
- druskos, pipirų, kapotų riešutų.

Agurką nuplauti, suraizyti šakute, supjaustyti labai plonom riekelėmis, pabarstyti druska palaikyti apie 30 min. Po to agurkus perplauti ir kiek nusausinti. Inde išmaišyti aliejų, vyną, jogurtą, česnaką, svogūnus, druską ir pipirus pagal skonį, sudėti nusausus agurkus, išmaišius uždengti ir palaikyti šaldytuve apie 30 min. Salotų lapus nuplauti ir nusausinti. Į lėkšteles įdėti po salotos lapą, ant viršaus uždėti porą šaukštų agurkų ir pabarstyti kapotais riešutais. Galima ir vieną didesnę indą iškloti salotų lapais, sudėti agurkus ir papuošti riešutais.

Kepta žuvis

- 3 sv. žuvies (sole, turbot ir t.t.)
- 4 kapoti svogūnai,
- 1 št. kapotų krapų.
- 10 kapotų grybų galvučių
- 1 p. balto vyno,
- 1/2 p. plakamos grietinės,
- 1 št. sviesto,
- 1 št. miltų
- druskos, pipirų, citrinos sunkos.

Žuvį nuvalyti. Kepimo indą ištepti sviestu arba aliejumi, į dugną suberti pusę kapotų svogūnų, grybų ir krapų. Įdėti žuvį. Užberti druskos ir pipirų pagal skonį, pašlakstyti citrinos sūka. Uždėti likusius kapotus svogūnus, grybus ir krapus. Miltus ištrinti su sviestu ir pabarstyti ant žuvies. Šone supilti vyną. Uždengti laisvai "foil" ir kepti. Kepimo laikas priklauso nuo žuvies storumo. Žuvį reikia pamieruoti per auksčiausią vietą ir kepti 1 cm — 7 min. (šviežią žuvį) ir 12 min. (šaldytą); pvz. jei žuvis yra 5 cm. storumo, tai reikia kepti 35 min. prie 400°. Iškeptą žuvį sudėti į servavimo indą, papuošti citrinos riekelėmis ir žalių krapų šakelėmis. Į padažą kuriame žuvis kepė įdėti sviesto, grietinės, prieskonių ir maišant užvirinti. Paduoti atskirame inde. Prie keptos žuvies tinka virti ryžiai, kepti pomidorai ir morkų daržovės.

Vyniotinis

200 g. miltų,
60 g. sviesto,
1/2 štl. cukraus,
1 kiaušinis,
10 g. mielių,
10 štl. pieno,
druskos pagal skonį.

Sviestą ištrinti iki baltumo, sudėti druską, cukrų ir išplaktą kiaušinį. Miesle išleisti drungname vandenyje ir viską sumaišyti. Sudėti miltus ir išminkyti tešlą, apiberti miltais ir padėti šiltai, kad pakiltų. Stalą užkloti švaria staltiese ir storai pabarstyti miltais. Padėti pakilusią tešlą, pabarstyti miltais, kočelą ištepti miltais ir kočioti. Kočiojamą tešlą patampyti rankomis ir vėl kočioti, kad pasidarytų popierio plonumo. Iškočiotą tešlą patepti lydytu sviestu, uždėti aguonų masę, gražiai išlyginti. Pakėlus abiem rankom vieną staltiesės kraštą suvynioti vyniotinį; įdėti į riebaluotą kepimo formą, patepti sviestu ir kepti vidutinėje temperatūroje. **Aguonų masė:** 100 g. aguonų užplikyti ir vėl išdžiovinti; aguonas sumalti, įpilti truputį pieno ir pavirinti; į aguonas įmaišyti cinamono miltelių, korinkų arba razinų, citrinos tarkuotą žievelę, maltų migdolų, galima įdėti šaukštelį medaus.

Spanguolių ir morkų pyragas

1 1/2 p. miltų,
1 p. rudo cukraus,
1 štl. kepimo miltelių,
1 štl. kepimo sodos,
1/2 štl. cinamono miltelių,
1/2 štl. muškato (nutmeg) miltelių,

1/4 štl. druskos,
1 p. tarkuotų morkų,
1 p. kapotų spanguolių,
2 kiaušiniai,
2/3 p. aliejaus,
cukraus pudros.

Inde išmaišyti miltus, cukrų, kepimo miltelius, kepimo sodą, cinamoną ir muškata. Sudėti morkas, spanguoles ir su aliejumi išplaktą kiaušinį. Visą išmaišyti ir gerai išplakti. Sudėti į ketvirtainę kepimo formą išteptą riebalais ir kepti orkaitėje prie 350° apie 45 min. Atvėsinti formoje arba išvertus ant grotelių ir pabarstyti cukraus pudra.

Obuolių ir trupinių pyragas

1 3/4 p. sausinių trupinių (Graham Wafers),
1 štl. kepimo miltelių,
1 1/2 štl. cinamono miltelių,
1/4 p. sviesto arba margarino,
1/2 p. cukraus,
1 kiaušinis,
1 1/2 p. obuolių košės (apple sauce),
3/4 p. razinų,
1/2 p. kapotų riešutų.

Sviestą su cukrumi ištrinti iki baltumo, įdėti kiaušinį ir plakti, kol masė pasidarys lengva, tada su obuolių koše pamainomis sudėti sausus produktus ir išmaišyti. Ant galo įmaišyti razinas ir riešutus. Kepimo formą iškloti vaškinio popierium, sudėti tešlą kepti prie 350° apie 1 val. Kiek atvėsinti formoje ir išėmus atšaldyti. Viršų ir šonus aptepti sviestiniu kremu.

Kremas: 1/2 p. sviesto, 2 p. persijotos cukraus pudros, 2 štl. citrinos sūkos. Visą išmaišyti gerai išplakti, kad masė būtų lygi ir lengva.

Nevirta obuolių ir avizinių driesnių košė

1 p. avizinių driesnių,
1 sv. obuolių,
3 štl. pieno,
1 štl. medaus, riešutų.

Avizinius driesnius iš vakaro užpilti puse

puoduko virinto vandens. Obuolius sutarkuoti, sumaišyti su medumi ir išmirkytais dripsniais, įpilti pieno. Ant viršaus užberti kapotų riešutų. Vietoje obuolių galima vartoti ir kitus sezoninius vaisius.

Gira iš duonos

1 sv. džiovintos ruginės duonos,
12 l. verdančio vandens,
1 citrinos žievelė,
3 p. cukraus.

Džiovintą duoną užpilti užvirintu karštu vandeniu, kai atvės, nusunkti; sudėti citrinos žievelę ir išleistas mieles; kai išputos supilti į butelius ir laikyti šaltai.

Mėsos mišrainės

● Turimą mėsą (vakarykščią kepsnį): jautieną, kumpį, vištieną ir t.t. supjaustyti mažais šmoteliais. Išvirti 4-6 bulves, jas karštas supjaustyti mažais šmoteliais ir sumaišyti su mėsa. Pridėti pjaustytų marinuotų agurkelių. Užpilti padažu: majonezo, kapotų petražolių, "tarragon", druskos ir pipirų pagal skonį. Sudėti į servavimo indą ir papuošti kietai virtais kiaušiniiais ir pomidorais.

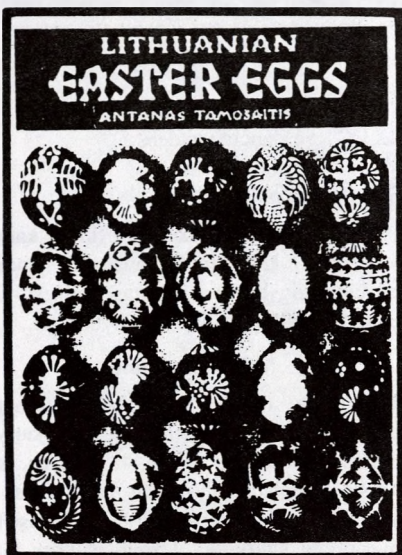
● Smulkiai suplėšyti turimą virtą mėsą. Sutarkuoti obuolį ir marinuotą agurką, sukapti ančovijas, pridėti vieną šaukštelį kapotų "capers". Pridėti pagal skonį druskos ir pipirų, pašlakstyti actu, įdėti du šaukštus majonezo, viską gerai išmaišyti ir sumaišyti su mėsa. Papuošti alyvuogėmis ir ančovijomis.

● Virtą kumpį (3 riekės) ir riekę ananaso sukapti. Užpilti padažu: 4 šaukšteliai grietinės, 1 šaukštas pomidorų košės, 1 šaukštelis citrinos sūkos, kapotų riešutų. Visą gerai išmaišyti ir užpilti ant mėsos. Druskos ir pipirų pridėti pagal skonį. Servavimo indą iškloti salotų lapais ir sudėti mišrainę.

● Vartojant džiovintų daržovių ir prieskonių mišinius (pakeliuose) salotų padažam, vietoj aliejaus ir acto, galima vartoti jogurtą.

• Atsiųsta paminėti

Lithuanian Easter Eggs — Antanas Tamošaitis; Lithuanian Folk Art Institute, Toronto, Canada, 1982; visi piešiniai ir nuotraukos dail. **A. Tamošaičio;** liuksusinis liaudies meno leidinys, gausiai iliustruotas spalvotais piešiniais ir nuotraukomis (1870 iliustracijų ir 170 detalių); išleido — The Lithuanian Folk Art Institute, 243 South Kingsway, Toronto, Ont., Canada, M6S 3V1; Spaudos darbą atliko — Litho Art Ltd., 971 College St., Toronto, Ont.; kaina — Kanadoje \$23.00 (persiuntimas \$1.50), J.A.V. ir kituose kraštuose \$19.00 (persiuntimas 3.00). Mokykloms vienas knygos egzempliorius duodamas veltui, taip pat duodama nuolaida.

Pažadų dvaras — Anatolijus Kairys; tautosakinis romanas; išleido — Lietuviškos Knygos Klubas; dailininkė — **A. Sutkuvienė;** 343 psl.; kaina — \$10.00

Marco Polo Lietuvoje — Birutė Pūkelevičiūtė; įvairūs apsakymai; išleido — Lietuviškos Knygos Klubas, Čikagoje 1982 m.; dailininkas — **K. Veselka;** 306 psl.; kaina — \$10.00

Lietuvių Literatūrinė Kritika Tremtyje — V. Kulbokas; išleido Lietuvių Katalikų Mokslo Akademija, Roma, 1982 m.; 569 psl., kaina — \$30.00.

Grožis ir Menas — dr. J. Grinius, estetikos pagrindai (antras leidimas); išleido Lietuvių Katalikų Mokslo Akademija, Roma, 1982 m.; 399 psl., kaina — \$20.00

Šias knygas ir visus kitus L.K.M. Akademijos leidinius galima užsisakyti

sekančiu adresu: **L.K.M. Akademija, Piazza della Pilotta 4, 00197 Roma, Italy.**

Von mancherlei Bildung — Joseph Ehret, Anspruchslose Gedanken zu einer anspruchsvollen Thema; Zweite Auflage, Basel, 1982.

Švietimo Gairės — lietuviško ugdymo žurnalas mokyklai ir šeimai; leidžia — JAV LB švietimo Taryba; redaktorė — Stefanija Stasiene, adresas: 18112 Windward Rd. Cleveland, Ohio, U.S.A. 44119, telef. 216-486-2111; administratorius — J. Plačas, adresas: 3206 West 65th Place, Chicago, Il. U.S.A. 60629; prenumerata metams — \$4.00.

Krivule — leidžia Vakarų Europos Lietuvių Sielovada; redaguoja — k. P. Celiešius; adresas — Kirchenstr. 5, 8939 Bad Woerishofen, W. Germany.

Lietuvių Dienos — mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas, lietuvių ir anglų kalbomis; redaguoja redakcinė kolegija; adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif., 90029, U.S.A.; prenumerata metams — \$20.00, Kanadoje — \$25.00

Šaltinis — tikišinės ir tautinės minties žurnalas; leidžia — Šv. Kazimiero Sąjunga ir Tėvai marjonai; redaguoja K. S. Matulis, MIC. Metinė prenumerata — \$6.00, adresas: 16 Hound Rd., West Bridgford, Nottingham NG2 6AH, England.

Pasaulio Lietuvis — leidinys bendruomenės minčiai ir gyvenimui; leidėjai — PLB; redaguoja redaktorių kolektyvas, prenumerata metams — \$10.00 redakcijos ir administracijos adresas: Pasaulio lietuvis, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill, 60636, U.S.A. Tel. (312) 778-2200.

Laiškai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; redaktorius J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, U.S.A.; prenumerata metams — \$8.00

Moterų Dirva — L.R.K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; prenumerata metams — \$5.00 Amerikoje, kitur — \$6.00. Adresas — 3005 N. 124th St., Brookfield, Wis. 53005, U.S.A.

Ateitis — lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas; vyr. redaktorius — k. dr. K. Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, Ill., 60130, U.S.A.; leidėjai — Ateitinių Federacija; administracija — J. Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave.,

Chicago, Ill. 60629, U.S.A.; prenumerata metams — \$9.00.

Metmenys — periodinis kultūrinis leidinys; redaktorius — Vytautas Kavolis; administratorė — M. Paškevičienė — 3308 W. 62nd Pl., Chicago, Ill., U.S.A., 60629; keturių numerių prenumerata — \$10.00; leidžia AM&M Publication.

Tėvynės Sargas — politikos ir socialinių mokslų žurnalas; redaktorius — Petras Maldeikis; red. adresas: 117 Sunset Drive, Hot Springs, Arkansas, U.S.A., 71901; vieno numerio kaina — \$4.00; administracija: A. Balčytis, 6819 S. Washtenaw Ave., Chicago, Ill., U.S.A., 60629.

Šv. Pranciškaus Varpelis — mėnesinis religinio - patroitinio turinio laikraštis; leidžia T.T. Pranciškonai; redaktorius — T.V. Gidžiūnas, O.F.M.; metinė prenumerata — \$5.00 adresas: Franciscan Fathers, Kennebunkport, Me. 04046, U.S.A.

Seleziečių Balsas — leidžia Lietuviai Seleziečiai; redaguoja — k. M. Burba, S.D.B.; redakcijos adresas — Lituanii Don Bosco, Via Colonna 2, 00044 Frascati (Roma) — Italia.

Chronicle of the Catholic Church in Lithuania; Published by the Lithuanian Roman Catholic Priests' League of America; 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, U.S.A.

Lituanus — Lithuanian quarterly — kultūros mokslo žurnalas anglų kalba; redaguoja A. Klimas, T. Remeikis, B. Vaškelis; prenumerata metams \$10.00; adresas: Lituanus - 6621 S. Troy, Chicago, Ill., U.S.A.

Skautų Aidas — Lietuvių Skautų S-gos leidinys jaunimui, redaktorius — A. Saulaitis, S.J.; adresas — 2345 Wets 56 Street, Chicago, Ill., U.S.A. 60636; administratorė — M. Jonikienė; adresas — 6346 So. Washtenaw Ave., Chicago, Ill., U.S.A. 60629; prenumerata metams — \$5.00.

Technikos Žodis — A.L. Inžinierių ir Architektų S-gos leidinys; redaguoja kolektyvas; administratorius — A. Brazdžiūnas; 7980 W. 127 St. Palos Park, Ill. 60464, U.S.A.; prenumerata metams \$6.00.

Naujoji Viltis — LSTK Neo-Lituania ir Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga; redaguoja — A. Laikūnas, B. Nemickas, V. Valiukėnas; administratorius — B. Kasakaitis, 935 Beverly Rd. Cleveland Hts. Ohio 44121, U.S.A. 7150 S. Spaulding Ave., Chicago, Ill. 60629, U.S.A.; vieno numerio kaina — \$5.00

ŽURNALUI AUKOJO

\$100.00 — Lietuvių Katalikių Moterų Draugija, Montreal, Que., Lietuvių Katalikių Moterų Dr-jos Prisikėlimo par. Skyrius, Toronto, Ont.; \$50.00 — Lietuvių Moterų Federacijos Klūbas, Waterbury, Conn.; \$35.00 — Sudikienė A. Toronto, Ont.; \$30.00 — Adelaidės Liet. Moterų Dr-ją, St. Peters, Australija; \$20.00 — Balaišienė A. Cleveland, Ohio, Ramūnienė M. Ottawa, Ont., Sudburio Lietuvių Apylinkės Valdyba, Sudbury, Ont.; \$10.00 — Gotceitienė S. Toronto, Ont., Milčienė A. Manchester, Conn., Vilenišienė O. Dorchester, Mass., Žemaitienė E. Cleveland, Ohio; \$5.00 — Bubliauskienė K. Toronto, Ont., Čaplinskienė O. Darien, Ill., Čizikienė B. Chicago, Ill., Dalindienė V. Toronto, Ont., Gražulienė T. Toronto, Ont., Janušauskienė C. Chicago, Ill., Janušienė Z. Livonia Mich., Kamarauskienė S. Surfside, Fla., Keniausienė O. Waterbury, Conn., Kriaučeliūnienė B. Chicago, Ill., Kučinskienė S. Toronto, Ont., Melienė M. Chicago, Ill., Milišauskienė M. Kenosha, Wisc., Mitalienė O. Toronto, Ont., Radavičiūtė E. Toronto, Ont., Šetikienė A. St. Catharines, Ont., Sideravičienė M. Cicero, Ill., Smilgienė K. Vancouver, B.C., Stalioraitienė B. Toronto, Ont., Vaišvilienė S. Chicago, Ill., Varkalienė A. Melbourne, Australija, Žilienė A. Etobicoke, Ont., Žiminskienė O. Winnipeg, Man.; \$4.00 — Šukevičienė K. Toronto, Ont., Vasiliauskienė G. Torrens Park, Australija; \$3.00 — Bersėnienė E. Welland, Ont., Jankūnienė D. Acester, Ont., Kasinskienė B. Chicago, Ill., Perkauskienė B. Hamilton, Ont.; \$2.00 — Bielinienė N. Cleveland, Ohio, Gverzdienė M. St. Catharines, Ont., Jurkšaitienė A. Toronto, Ont., Kuncienė M. Sioux City, Iowa, Liulevičienė M. Chicago, Ill., Masilionienė P. Chicago, Ill., Petrauskienė J.N. Chicago, Ill., Prunskytė A. Chicago, Ill., Rutkauskienė V. Churchill, Australia, Rutkauskienė J. Warren, Mich., Skeivienė A. Chicago, Ill., Valienė A. Chicago, Ill., Vasilionienė J. Dunellen, N.J., Vedegienė T. Cleveland, Ohio, Žemaitienė M. Toronto, Ont.; \$1.00 — Janušauskienė V. Montreal, Que., Kaminskienė A. Philadelphia, Pa.

GARBĖS PRENUMERATOS:

Ambrazėjienė R. Newark, N.J., Antanaitienė A. Chicago, Ill. (2m.), Arūnienė A. Toronto, Ont., Ažubalienė G. Dan ville,

Ill., Balčiūnienė A. Winnipeg, Man., Balsienė R. New York, N.Y., Balutienė V. Valencia, Venezuela, Balzarienė K. Chicago, Ill., Bartninkaitienė V. Toronto, Ont., Basalykienė M. Toronto, Ont., Batisa, Brockton, Mass., Bielkevičienė E., Brockton, Mass., Bilevičienė S. Ottawa, Ont., Birėtienė B. Scarborough, Ont., Brasiienė E. Hamilton, Ont., Bubliauskienė K. Toronto, Ont., Budzinauskienė B. Waterbury, Conn., Bureikienė R. Los Angeles, Cal., Butkevičienė S. Oshawa, Ont., Čampienė K., Waterbury, Conn., Čizikienė B. Chicago, Ill., Čipkienė T. Montreal, Que., Dabkus S. Toronto, Ont., Dalindienė V. Toronto, Ont., Danienė O. Naperville, Ill., Demikienė V. Toronto, Ont., Dulksnienė A. Chicago, Ill., Gaubienė V. Sunland, Calif., Genienė V. Chicago, Ill., Girėnienė E., Islington, Ont., Gotceitienė S. Toronto, Ont., Grajauskienė G. Hamilton, Ont. (2 m.), Gražulienė T. Toronto, Ont., Grikinienė K. Los Angeles, Cal., Gruodienė J. Chicago, Ill., Gudinskienė E. Hamilton, Ont., Heningienė P. Detroit, Mich., Jagelienė S. Toronto, Ont., Jakubonienė S. Chicago, Ill. (2 m.), Janulaitienė K. Toronto, Ont., Janušauskienė C. Chicago, Ill., Janušienė Z. Livonia, Mich., Jasienė P.N. London, Conn., Jucevičienė P. Weston, Ont., Juknelienė J. Melrose Park, Ill., Juškienė L., Kenosha, Wisc., Kačinskienė E. St. Petersburg, Fla., Kalvaitienė O. Cleveland, Ohio, Kamarauskienė S. Surfside, Fla., Kaminskienė K. Toronto, Ont., Karaitienė V. Union Pier, Mich., Karosienė E. Edmonton, Alta., Keniausienė O. Waterbury, Conn., Kežinaitienė A. Hamilton, Ont., Kirvaitienė O. Toronto, Ont., Kriaučeliūnienė S. Highland, Ind., Kubilienė V. Rexdale, Ont., Kučinskienė S.

Toronto, Ont., Kuncienė M. Sioux City, Iowa, Liaugminaitė J. Hamilton, Ont., Liuimienė S. Toronto, Ont., Macniorienė B. Chicago, Ill., Martinkienė B. So. Boston, Mass., Melienė M., Chicago, Ill., Mikalauskiene J. Chicago, Ill., Mikeiliūnienė M. Michigan City, Ind., Milčienė A. Manchester, Conn., Miliauskienė S. Chicago, Ill., Milišauskienė M. Kenosha, Wisc., Mitalienė O. Toronto, Ont., Nacevičienė I. Weston, Ont., Norkūnienė M. Dorchester, Mass., Ottienė V. Toronto, Ont., Pazukaitė V. Weston, Ont., Penčyliene J. Chicago, Ill., Petrašiūnienė A. London, Ont., Poderienė A. Southfield, Mich., Povilaitienė A. Great Neck, N.Y., Povilaitienė J. Omaha, Nebr., Prankienė P., Chicago, Ill., Prunskienė V. Chicago, Ill., Preibienė N. Toronto, Ont., Pumputienė J. Woodhaven, N.Y., Puterienė A. Toronto, Ont., Puterienė D. Toronto, Ont., Radavičiūtė E. Toronto, Ont., Radzivanienė A. Richmond Hill. N.Y., Ramūnienė M. Ottawa, Ont. (2 m.), Razulevičienė E. Norwood, Mass., Rimienė A. Chicago, Ill., Rimkienė A. Chicago, Ill., Rimkūnienė M. Vittoria, Ont., Rutenienė U. Hyannis, Mass., Rutkauskienė S. Lakewood, Ohio., Rutkauskienė A. Winnipeg, Mass., Sakienė S. Mississauga, Ont., Šalčius A. Great Neck, N.Y., Šenferienė M. Toronto,

Ont., Šetikienė A. St. Catharines, Ont., Šetkuvienė M. St. Catharines, Ont., Sirutienė R. Toronto, Ont., Skladaitienė E. Philadelphia, Pa., Smilgienė K. Vancouver, B.C., Šlapelytė J. Los Angeles, Calif., Stakauskienė R. Chicago, Ill., Stalioraitienė B. Toronto, Ont., Staškevičienė D. Verdun, Que., Strungienė M. Chicago, Ill., Sudikienė A. Toronto, Ont., Šukienė K. St. Catharines, Ont., Tamošiūnienė S. Chicago, Ill., Tamulionienė B. Toronto, Ont., Tarutienė B. Willowick, Ohio, Trečiokienė A. Santa Monica, Calif., Uksienė M. Pasadena, Calif., Ulpaitė I. Dorchester, Mass., Vaišvilienė S. Chicago, Ill., Vaitkevičienė V., Chicago, Ill., Valiulienė V. Chicago, Ill., Varienė K. Santa Monica, Calif., Varkalienė A. Melbourne, Australia, Vasiliauskienė T. So. Rostrevor, Australia, Venskienė M. Sudbury, Ont., Vilenišienė O. Dorchester, Mass., Vilutienė M. Chicago, Ill., Viskantienė G. Chicago, Ill., Vytiene B. Tillsonburg, Ont., Zailskienė T. Cicero, Ill., Žilienė A. Etobicoke, Ont., Žilionienė A. Cleveland, Ohio, Žiminskienė O. Winnipeg, Man., Žitkuvienė J. Chicago, Ill.

PRAŠOM

SUMOKĖTI

“MOTERS”

prenumeratą

už 1983 metus

Administratorė